

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2024/25:AU10

Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om jämställdhetspolitikens mål och metoder, jämlikhetsdata, diskriminering på olika grunder, ändringar i diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens verksamhet.

I betänkandet finns 20 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (V, MP).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Utskottets övervägande7

 Jämställdhetspolitikens mål och metoder7

 Jämlikhetsdata12

 Jämställd ekonomi15

 Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m.18

 Diskriminering på grund av ålder23

 Diskriminering på grund av funktionsnedsättning.....26

 Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller
 könsuttryck29

 Ändringar i diskrimineringslagen31

 Diskrimineringsombudsmannen m.m.38

Reservationer44

 1. Jämställdhetspolitikens mål och metoder, punkt 1 (S)44

 2. Jämställdhetspolitikens mål och metoder, punkt 1 (SD).....45

 3. Jämlikhetsdata, punkt 2 (SD).....47

 4. Jämlikhetsdata, punkt 2 (V, MP)48

 5. Jämställd ekonomi, punkt 3 (S)49

 6. Jämställd ekonomi, punkt 3 (SD)49

 7. Jämställd ekonomi, punkt 3 (C).....50

 8. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m., punkt 4 (S)51

 9. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m., punkt 4 (MP)52

 10. Diskriminering på grund av ålder, punkt 5 (S)54

 11. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 6 (V)54

 12. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 6 (C)55

 13. Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller
 könsuttryck, punkt 7 (SD)56

 14. Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (SD)57

 15. Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (V).....58

 16. Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (MP).....59

 17. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (S)61

 18. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (SD)62

 19. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (C).....63

 20. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (MP).....63

Särskilt yttrande66

 Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (V, MP).....66

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag67

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2567

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Jämställdhetspolitikens mål och metoder

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:204 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4, 5, 19 och 27 samt

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. Jämlikhetsdata

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 30,

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 39 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 11.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (V, MP)

3. Jämställd ekonomi

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 15,

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 46.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C)

4. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1722 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1723 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4–6,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1, 12–14, 26 och 27 samt

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 12.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP)

5. Diskriminering på grund av ålder

Riksdagen avslår motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 81.

Reservation 10 (S)

6. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1602 av Rickard Nordin och Ulrika Heie (båda C) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56.

Reservation 11 (V)

Reservation 12 (C)

7. Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:176 av Anna Wallentheim (S) och

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32.

Reservation 13 (SD)

8. Ändringar i diskrimineringslagen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2024/25:1260 av Dzenan Cisija (S),

2024/25:1310 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1745 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:1747 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4,

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12,

2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 5,

2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 2–5.

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

Reservation 16 (MP)

9. Diskrimineringsombudsmannen m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:434 av Serkan Köse (S) yrkande 2,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 29,

2024/25:1650 av Lawen Redar (S),

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 7,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8–10,

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 11 och

2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 17 (S)

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (C)
Reservation 20 (MP)

Stockholm den 8 maj 2025

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Ann-Christine Frohm (SD), Johanna Haraldsson (S), Arin Karapet (M), Serkan Köse (S), Sara Gille (SD), Sofia Amløh (S), Oliver Rosengren (M), Ciczie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Mats Arkhem (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L), Merit Frost Lindberg (M) och Helena Vilhelmsson (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 64 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25 inom områdena jämställdhet och åtgärder mot diskriminering. Motionsyrkandena handlar bl.a. om jämställdhetspolitikens mål och metoder, jämlikhetsdata, diskriminering på olika grunder, ändringar i diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens verksamhet. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Den 19 november 2024 fick utskottet information av Utredningen om genomförande av lönetransparensdirektivet (A 2023:02) om utredningens betänkande, SOU 2024:40.

Den 8 april 2025 fick utskottet information av Diskrimineringsombudsmannen Lars Arrhenius om myndighetens verksamhet.

Den 29 april 2025 fick utskottet information av generaldirektör Lise Tamm om Jämställdhetsmyndighetens verksamhet.

Utskottets övervägande

Jämställdhetspolitikens mål och metoder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. olika analysinsatser i arbetet för att främja ett jämställt samhälle och att omformulera de jämställdhetspolitiska delmålen.

Jämför reservation 1 (S) och 2 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 4 betonar motionärerna behovet av gedigen jämställdhetsanalys i samband med budget- och lagstiftningsarbetet. De anför att det i arbetet med statsbudgeten och i lagstiftningsarbetet måste göras en grundlig jämställdhetsanalys för att motverka risken att förstärka ojämlikheter mellan könen.

I kommittémotion 2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 anser motionärerna att det bör utredas om kvinnor har samma möjligheter som män att bli jordbrukare. Att jordbrukssektorn är mansdominerad är känt, men det finns enligt motionärerna för lite kunskap om vad det beror på och därför behöver en utredning tillsättas. Utredningen bör se bortom statistik på utfall och utfallet ska inte förväxlas med möjligheter.

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) invänder motionärerna mot att den rådande definitionen av jämställdhet huvudsakligen är baserad på könsrepresentation. Enligt motionärerna behöver definitionen av jämställdhet och dess mätmetoder förändras i grunden så att fokus flyttas från utfall till förutsättningar (yrkande 1). Motionärerna anser också att de jämställdhetspolitiska delmålen måste omformuleras i grunden så att de har fokus på lika förutsättningar, inte lika utfall (yrkande 2). Motionärerna föreslår även en översyn av språkbruk och ordval i politiska dokument och andra texter med syftet att neutralisera språket och få bukt med den stigmatisering som råder när det gäller kvinnors och mäns livsval (yrkande 4) – detta för att säkerställa att fria val som innebär mer tid med barn och familj inte stigmatiseras ytterligare eller uppfattas som något negativt. Motionärerna motsätter sig även alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön och menar att sådan praxis måste avvecklas inom offentlig verksamhet (yrkande 5).

Vidare menar motionärerna att individens rättigheter, meritokrati och familjens frihet bör prioriteras över centraliserade och generaliserande metoder som jämställdhetsintegrering (yrkande 19). I stället för att tvinga fram en viss könsfördelning genom administrativa och politiska styrmedel förespråkar motionärerna en politik som fokuserar på att stärka individuella

rättigheter och möjligheter – oavsett kön. Motionärerna framhåller att varje individ bör ges möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar utan att hindras av stereotypa föreställningar och sociala normer (yrkande 27).

I motion 2024/25:204 av Josef Fransson (SD) anser motionären att regeringen bör lägga om jämställdhetsarbetet och till följd av detta lägga ned Jämställdhetsmyndigheten.

Bakgrund och pågående arbete

Jämställdhetspolitikens mål

Det mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen har fattat beslut om är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115). Utifrån det övergripande målet har regeringen fastställt sex delmål som vägleder regeringens politik. Dessa delmål är jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Av ett pressmeddelande från Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet den 21 januari 2025 framgår att regeringen anser att det bör införas ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering, i kombination med särskilda jämställdhetspolitiska åtgärder, är sedan 1990-talet regeringens huvudsakliga strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Strategin innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg i beslutsprocessen. I arbetet med jämställdhetsintegrering ska man systematiskt synliggöra och analysera vilka konsekvenser förslag får för kvinnor respektive män, åtgärda negativa konsekvenser och skapa förändring.

Regeringskansliets arbete med jämställdhetsintegrering styrs för 2025–2029 av en strategi som regeringen beslutade om i februari 2025 (A2025/00105). Centrala processer för arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet är budgetprocessen, myndighetsstyrningen, lagstiftningsprocessen samt EU-arbetet och övrigt internationellt arbete. Av strategin framgår det även att arbetet med jämställdhetsintegrering så långt som möjligt ska inordnas i ordinarie beredningsprocesser och att det ska göras en årlig, extern, kvantitativ uppföljning av arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet.

För att stärka och vidareutveckla de statliga myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering så att deras kärnverksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken har regeringen sedan 2013 bedrivit utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM). Programmet omfattar i dag ett femtiotal statliga myndigheter. En nyhet för

programperioden 2020–2025 är att deltagande myndigheter inte bara ska åtgärda jämställdhetsproblem i den egna verksamheten utan också bidra till att öka jämställdheten i samhället i samverkan med relevanta samhällsaktörer (A2020/02041).

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att stödja statliga myndigheter i deras arbete med jämställdhetsintegrering. Stödet ska i relevanta delar planeras och erbjudas i samverkan med Diskrimineringsombudsmannen, Ekonomi- och Styrningsverket och Statistiska centralbyrån.

I januari 2025 gav regeringen i uppdrag till 53 myndigheter att inom ramen för JIM redovisa resultat och om möjligt effekter av genomfört arbete under innevarande programperiod 2020–2025 (A2024/01457). Myndigheterna ska lämna en skriftlig redovisning av detta uppdrag senast den 20 januari 2026.

Redogörelse för utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten

I enlighet med ett beslut i riksdagen har regeringen sedan 1988 redovisat fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män som en del av budgetpropositionen (prop. 1987/88:105, bet. 1987/88:AU17, rskr. 1987/88:364).

När det gäller budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) återfinns redovisningen i bilaga 3 till propositionen. I bilagan analyseras utvecklingen av kvinnors och mäns arbetsinkomster, kapitalinkomster, transfereringar och skattebetalningar. Dessutom utvärderas i vilken utsträckning den förda politiken har påverkat den ekonomiska jämställdheten.

Uppföljning av jämställdhetspolitikens mål

Jämställdhetsmyndigheten, som inrättades den 1 januari 2018, är förvaltningsmyndighet för frågor som rör jämställdhetspolitiken. Enligt sin instruktion (SFS 2017:937) ska myndigheten arbeta med uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd i syfte att nå de jämställdhetspolitiska målen och bidra till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten ska löpande bistå regeringen i jämställdhetspolitiska frågor.

Sedan Jämställdhetsmyndigheten inrättades har den på uppdrag av regeringen gjort fördjupade uppföljningar av samtliga sex jämställdhetspolitiska delmål. Rapporten Ojämna insatser för jämställdheten – En lägesbild över de sex jämställdhetspolitiska målen och styrningen för att nå dit (rapport 2023:18) är den sista delen i myndighetens uppföljningssystem. I rapporten, som publicerades i november 2023, beskriver och analyserar myndigheten utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen och utfallet av styrningen av jämställdhetspolitiken under perioden 2017–2022. Rapporten innehåller en sammanställning och en helhetsbedömning av centrala och återkommande slutsatser i de analyser och uppföljningar som myndigheten gjort.

Jämställdhetsmyndigheten bedömer bl.a. att det finns ett behov av att konkretisera hur de jämställdhetspolitiska delmålen ska uppnås. I dag är det

endast för delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra som det finns en strategi. Även för övriga fem delmål finns det enligt myndigheten behov av att ta fram strategier, etappmål eller handlingsplaner som på motsvarande sätt konkretiserar arbetet för att uppnå målen.

Jämställdhetsmyndigheten tar vidare fram årliga resultatrapporter som ett underlag för att utveckla styrningen av jämställdhetspolitiken. I april 2025 publicerade myndigheten Resultatrapporten 2025 – Jämställdhet som strategi för att hantera och förebygga vår tids samhällsutmaningar (rapport 2025:15).

Utredningen om ökad effektivitet, långsiktighet samt förbättrad strategisk styrning inom fem jämställdhetspolitiska delmål

Regeringen beslutade den 14 november 2024 att tillsätta utredningen Ökad effektivitet, långsiktighet samt förbättrad strategisk styrning inom fem jämställdhetspolitiska delmål (dir. 2024:112). Utredaren ska sammanfatta måluppfyllelsen inom de jämställdhetspolitiska delmålen 1–5, föreslå hur styrningen för att uppfylla dessa delmål kan bli mer effektiv samt analysera om de indikatorer som används för delmålen är ändamålsenliga och vid behov lämna förslag på fler indikatorer. Syftet med utredningen är att åstadkomma en ökad effektivitet och långsiktighet samt förbättrad strategisk styrning inom dessa fem jämställdhetspolitiska delmål. Uppdraget ska redovisas senast den 29 maj 2026.

Positiv särbehandling

Av 2 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) framgår att diskriminering av en arbetstagare är förbjuden. I 2 kap. 2 § anges dock att förbudet mot diskriminering i arbetslivet inte hindrar åtgärder som genomförs som ett led i en strävan att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, och som avser annat än lönevillkor- eller andra anställningsvillkor. Så kallad positiv särbehandling i arbetslivet kan således under vissa förutsättningar vara tillåtet i fråga om kön, men inte i fråga om övriga diskrimineringsgrunder.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om jämställdhetspolitikens mål och metoder behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 7 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att lyfta fram det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik, nämligen att kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet är en viktig

aspekt i arbetet med mänskliga rättigheter och demokrati. Jämställdhet bidrar till att både kvinnors och mäns potential tillvaratas och främjas.

När det gäller det som motionärerna betonar i kommittémotion 2024/25:3069 (S) yrkande 4 om vikten av en gedigen jämställdhetsanalys i samband med allt budget- och lagstiftningsarbete är utskottet givetvis av samma åsikt som motionärerna. Jämställdhetsperspektivet måste finnas med i politikens utformning på bred front, så att politiken på alla områden bidrar till att alla oavsett kön kan leva jämställda liv. Såväl budget- som lagstiftningsprocessen är centrala i arbetet med jämställdhetsintegrering. Det är därför med gillande som utskottet kan konstatera att regeringen fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering som verktyg och huvudsaklig strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Utskottet vill i sammanhanget särskilt uppmärksamma det nya beslut om jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet som regeringen fattat och som gäller för perioden 2025–2029. Till skillnad från motionärerna kan utskottet inte se att det finns anledning till något uttalande från riksdagens sida för att slå vakt om arbetet framåt.

I kommittémotion 2024/25:1412 (SD) yrkandena 1, 2, 4, 5, 19 och 27 förespråkar motionärerna en rad initiativ kopplade till de jämställdhetspolitiska delmålen. Utskottet konstaterar att motionärernas olika förslag spänner från att vilja omformulera delmålen och ändra den rådande definitionen av jämställdhet till att avveckla alla former av positiv särbehandling på basis av kön och se över språkbruk och ordval i bl.a. politiska dokument. Utskottet noterar att motionärernas förslag som genomgående tema har att jämställdhetspolitiken bör styras om och fokusera på lika förutsättningar framför, så som det uttrycks, lika utfall.

Utskottet håller visserligen med motionärerna om vikten av att arbeta för att alla människor ska ha samma makt att forma sina egna liv och inte begränsas i sina livsval på grund av könsstereotypa normer eller värderingar. När det gäller motionärernas förslag på åtgärder gör utskottet emellertid en annan bedömning. När det gäller de jämställdhetspolitiska delmålen kan det först konstateras att delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är föremål för en översyn och att regeringen har meddelat att den avser att införa ett sjunde jämställdhetspolitiskt delmål för att bekämpa hedersvåldet. När det sedan gäller de övriga fem delmålen noterar utskottet att en pågående utredning har i uppdrag att följa upp och sammanfatta resultaten av dessa delmål med syftet att åstadkomma en ökad effektivitet och långsiktighet liksom att få en ökad strategisk styrning av jämställdhetspolitiken. Utskottet ser ingen anledning att föregripa det pågående utredningsarbetet. Inte heller när det gäller frågan om s.k. positiv särbehandling delar utskottet motionärernas bedömning utan anser att diskrimineringslagen är väl avvägd i dess nuvarande utformning.

När det gäller det som efterfrågas i kommittémotion 2024/25:1395 (SD) yrkande 42 om mer underlag om orsaken till att jordbrukssektorn är mansdominerad konstaterar utskottet att regeringen bedriver ett aktivt arbete för att uppnå de olika delmålen i det jämställdhetspolitiska ramverket, där jämställd

utbildning är ett av delmålen. Utskottet utgår från att regeringen i detta arbete bl.a. följer frågan om skillnader i utbildnings- och karriärval, och ser därmed inte att det finns anledning att överväga någon åtgärd med anledning av det aktuella motionsyrkandet.

Slutligen när det gäller förslaget i motion 2024/25:204 (SD) delar utskottet inte motionärens uppfattning att jämställdhetsarbetet bör ha en annan inriktning och att Jämställdhetsmyndigheten till följd av detta bör läggas ned.

Därmed bör samtliga yrkanden i avsnittet avslås.

Jämlikhetsdata

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insamling av s.k. jämlikhetsdata.

Jämför reservation 3 (SD) och 4 (V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 30 är motionärerna kritiska till insamling av jämlikhetsdata. Motionärerna anser att man bör avstå från att samla in jämlikhetsdata baserade på gruppidentiteter och i stället prioritera åtgärder som stärker individens rättigheter och möjligheter, oavsett kön, etnicitet eller andra identitetsfaktorer.

I kommittémotion 2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 39 anser motionärerna att man bör utreda införandet av frivilliga, aggregerade och anonymiserade jämlikhetsdata.

I kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 11 lyfter motionärerna fram behovet av att utreda vilka offentliga verksamheter som bör använda jämlikhetsdata och införa systematisk uppföljning för att motverka att vissa grupper drabbas oproportionerligt av negativa myndighetsbeslut.

Bakgrund och pågående arbete

Förstudie om metoder för att samla in statistik

Diskrimineringsombudsmannen (DO) fick i december 2011 i uppdrag av regeringen att göra en förstudie om vilka metoder som kan användas för att samla in uppgifter av relevans för fem av de sju lagstadgade diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen (ålder och kön exkluderade) samt uppgifter om de fem nationella minoriteterna. DO redovisade uppdraget i november 2012 i rapporten Statistikens roll i arbetet mot diskriminering – en fråga om strategi och trovärdighet (dnr LED 2011/187).

I rapporten presenteras metoder för att samla in statistik som kan användas som underlag i arbetet med att forma och följa upp arbetet mot diskriminering och arbetet för de nationella minoriteterna, s.k. jämlikhetsdata. DO framhåller i förstudien vikten av att skapa förtroende och att ge garantier för hur statistiken kommer att användas och betonar att utvecklingen av olika metoder för att samla in statistik måste förankras brett i samhället.

Årlig rapport om förekomsten av diskriminering i Sverige

DO har fattat beslut om att årligen publicera en rapport om förekomsten av diskriminering i Sverige. Syftet med rapportserien är att utgöra en kunskapsgrund för myndighetens och andra aktörers arbete för att motverka och förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter.

DO publicerade den första rapporten i serien i maj 2023: Förekomst av diskriminering 2023 (rapport 2023:3). Myndigheten konstaterar i rapporten att diskriminering förekommer i hela samhället men att det är tydligt att riskerna för diskriminering är särskilt stora inom arbetslivet och i skolan. Rapporten bygger på kunskap om förekomsten av diskriminering från flera källor, t.ex. anmälningar till DO, forskning, dialog med det civila samhället och enkätundersökningar. I rapporten anför bl.a. att det saknas kunskapsunderlag för att ge en utförlig bild av utbredningen av diskriminering i alla delar av samhället. Jämlikhetsdata kan enligt DO synliggöra diskriminering. Det är samtidigt viktigt att jämlikhetsdata inte används på ett sätt som i sig riskerar att bidra till diskriminering eller förstärker stereotyper. Myndigheten betonar också vikten av hänsyn till dataskyddsförordningen vid insamling av data.

DO publicerade den andra rapporten i serien i slutet av 2024: Förekomst av diskriminering 2024 (rapport 2024:2). Rapporten bygger liksom tidigare på kunskap om förekomsten av diskriminering från flera källor. Myndigheten anför i rapporten att den kunskap som presenteras i rapporten är en typ av jämlikhetsdata.

Kunskap om hatbrott

Brottsförebyggande rådet (Brå) har enligt sin instruktion (SFS 2016:1201) i uppgift att ta fram kunskap om hatbrott. Brå ska vartannat år publicera statistik om hatbrott och året därpå göra en eller flera fördjupade studier om hatbrott. I december 2023 publicerade Brå rapporten Polisanmälda hatbrott 2022 – En sammanställning av de ärenden som hatbrottsmarkerats av polisen (rapport 2023:16).

Utöver återkommande redovisningar av statistik över hatbrott har Brå, på uppdrag av regeringen, gjort fördjupade studier för att öka kunskapen om olika hatbrottsgrunder. Brå har tagit fram kunskapsunderlag om antisemitiska hatbrott (rapport 2019:4), islamofobiska hatbrott (rapport 2021:3), afrofobiska hatbrott (rapport 2022:7) och hatbrott mot samer (rapport 2024:5).

För närvarande arbetar Brå bl.a. med regeringsuppdrag i form av en fördjupad studie om den judiska minoritetens utsatthet för antisemitism

(Ju2024/00825) och antiziganistiska hatbrott (Ju2024/01948). Uppdragen ska redovisas till Regeringskansliet senast den 5 juni 2025 respektive den 13 maj 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om att införa jämlikhetsdata som analysmetod behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 42 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att motionärerna i avsnittet intar motsatta ståndpunkter genom sina förslag. I kommittémotion 2024/25:1412 (SD) yrkande 30 har motionärerna en avvisande inställning till att samla in jämlikhetsdata som metod i arbetet mot diskriminering. Motionärerna bakom kommittémotionerna 2024/25:2618 (MP) yrkande 39 och 2024/25:2643 (MP) yrkande 11 har i stället en positiv inställning och förespråkar att åtgärder vidtas för att börja använda jämlikhetsdata som metod i Sverige.

När det gäller frågan om att samla in jämlikhetsdata kan utskottet konstatera att metoden är omstridd. Utskottet menar att det finns anledning att ha en försiktig hållning till den form av datainsamling som jämlikhetsdata innebär. Att skaffa sig bättre kunskap om rasism och diskriminering av olika slag är givetvis viktigt i arbetet med att undanröja strukturella problem och ta itu med den diskriminering som finns i samhället. Utskottet kan med gillande konstatera att en rad olika kunskapshöjande insatser bedrivs när det gäller förekomst av diskriminering i Sverige. Bland annat uppmärksammar utskottet den statistik och de fördjupade analyser som Brå tar fram om förekomsten av hatbrott i Sverige. Utskottet vill vidare särskilt framhålla den årliga rapportering av förekomsten av diskriminering i Sverige som DO har tagit initiativ till och där myndigheten publicerade den andra rapporten i slutet av 2024. Den kunskap som presenteras i rapporten är enligt myndigheten en typ av jämlikhetsdata.

Därmed anser utskottet att det inte bör tas något initiativ med anledning av de aktuella motionsförslagen. Samtliga yrkanden i avsnittet bör därmed avslås.

Jämställd ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om olika åtgärder för att uppnå ekonomisk jämställdhet.

Jämför reservation 5 (S), 6 (SD) och 7 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 1 lyfter motionärerna fram vikten av jämställd ekonomi. De betonar betydelsen av att stärka kvinnors egenmakt och anför att fler möjligheter för kvinnor att kliva fram i arbetslivet skapar mer dynamiska och lönsamma företag, samtidigt som det bidrar till ett mer rättvist samhälle.

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 15 framhåller motionärerna vikten av att vidta åtgärder för att uppnå ekonomisk jämställdhet. De anför bl.a. att effekterna av lönekartläggningar regelbundet bör utvärderas för att säkerställa maximal effekt. Enligt motionärerna måste ytterligare fokus även läggas på att identifiera vad de oförklarade löneskillnaderna beror på samt åtgärder för att motverka dessa.

I kommittémotion 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 46 anser motionärerna att det bör analyseras hur det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män kan minskas. Motionärerna menar att nya sätt att minska lönegapet bör utredas.

Gällande rätt

Diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder

Diskrimineringslagen (2008:567) har till syfte att säkerställa att de mänskliga rättigheterna respekteras i arbetslivet och en rad andra samhällsområden. Inom arbetslivet ställer lagen krav på att arbetsgivare ska arbeta kontinuerligt för att främja lika rättigheter och möjligheter. I lagens tredje kapitel finns bestämmelser om det arbete med aktiva åtgärder som arbetsgivare ska bedriva för att inom sin verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande.

En del i arbetet med aktiva åtgärder är att arbetsgivaren årligen ska göra en lönekartläggning för att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön och andra anställningsvillkor mellan kvinnor och män som utför lika eller likvärdigt arbete. Det innebär att samtliga arbetsgivare, oavsett storlek, ska analysera om löneskillnader har samband med kön.

I arbetsgivarnas arbete med aktiva åtgärder ingår också att de bl.a. genom utbildning, annan kompetensutveckling och andra lämpliga åtgärder ska främja en jämn könsfördelning i skilda typer av arbeten, inom olika kategorier av arbetstagare och på ledande positioner.

Pågående arbete

Uppdrag till Medlingsinstitutet

Enligt förordningen (2007:912) med instruktion för Medlingsinstitutet ansvarar myndigheten för den statliga medlingsverksamheten och har till uppgift att verka för en väl fungerande lönebildning. Myndigheten ska även hämta in, sammanställa och tolka statistik som är av betydelse för lönebildningen och analysera löneutvecklingen från ett jämställdhetsperspektiv. Vidare ska myndigheten vid sina överläggningar med arbetsmarknadens parter om kommande och pågående avtalsförhandlingar fästa uppmärksamhet på vikten av att de centrala kollektivavtalen konstrueras så att de främjar de lokala parternas arbete med lönefrågor ur ett jämställdhetsperspektiv. Medlingsinstitutet är statistikansvarig myndighet för löner och arbetskraftskostnader i enlighet med förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

I sitt regleringsbrev för budgetåret 2025, liksom i regleringsbrevet för 2024, har Medlingsinstitutet fått i uppdrag att göra jämställdhetsanalyser av löneinkomster och andra inkomster som påverkar individers disponibla inkomster i ett livsperspektiv. En redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 oktober 2025.

Av regleringsbrevet framgår även att Medlingsinstitutet fått i uppdrag att analysera hur de centrala kollektivavtalen har konstruerats för att underlätta de lokala parternas arbete med lönefrågor ur ett jämställdhetsperspektiv. I detta uppdrag ingår även att redovisa vilka relativlöneförändringar som har skett för olika yrken mellan 2014 och 2024. Slutligen ingår det i uppdraget att på basis av de ovan nämnda analyserna och redovisningarna initiera en diskussion med arbetsmarknadens parter för att främja deras arbete med att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. En redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet senast den 26 mars 2026.

EU:s lönetransparensdirektiv

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/970 av den 10 maj 2023 om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete genom insyn i lönesättningen och efterlevnadsmekanismer, kallat lönetransparensdirektivet, syftar till att bekämpa den lönediskriminering som finns på arbetsmarknaden och minska osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män. I direktivet fastställs minimikrav för att stärka tillämpningen av principen om lika lön för kvinnor och män för lika

eller likvärdigt arbete (likalöneprincipen), i synnerhet genom insyn i lönesättningen och skärpta efterlevnadsmekanismer. Direktivet ska vara genomfört senast den 7 juni 2026.

Regeringen tillsatte i maj 2023 en statlig utredning med uppdrag att ta ställning till hur direktivet ska genomföras i svensk rätt (dir. 2023:68). Utredningen överlämnade i maj 2024 sitt betänkande till regeringen (SOU 2024:40). I betänkandet föreslås bl.a. att arbetssökande och arbetstagare ska ha rätt till viss insyn i lönesättningen för att motverka lönediskriminering på grund av kön. Utredningen föreslår även att det ska göras justeringar i arbetsgivarnas arbete med lönekartläggning. Utredningens förslag innebär att lönetransparensdirektivet i allt väsentligt genomförs i svensk rätt genom ändringar i diskrimineringslagen.

Betänkandet har varit föremål för remissbehandling och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om jämställd ekonomi behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 28 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att framhålla det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet som anger att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Det är centralt att alla människor ska ha möjlighet och förutsättningar att bygga upp sin ekonomi för att känna både trygghet i vardagen och en tro på framtiden.

När det gäller det som anförs i kommittémotion 2024/25:3069 (S) yrkande 1 om att stärka kvinnors egenmakt, och kvinnors möjligheter i arbetslivet har utskottet givetvis ingen annan grunduppfattning än motionärerna i denna fråga. Att lika rättigheter och möjligheter ska gälla för alla på arbetsmarknaden är en grundläggande demokratisk fråga, och behovet av en aktiv politik för att främja detta kan inte nog understrykas. Även i fråga om det som framförs i kommittémotionerna 2024/25:1412 (SD) yrkande 15 och 2024/25:3157 (C) yrkande 46 om löneskillnader mellan kvinnor och män och behovet av åtgärder för att minska lönegapet delar utskottet motionärernas intentioner. Att främja ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män måste vara en högt prioriterad fråga, och en del i detta arbete är givetvis att på olika sätt försöka förstå vad som ligger bakom det s.k. oförklarade lönegapet.

Ett centralt och viktigt element i arbetet för lika rättigheter och möjligheter på arbetsmarknaden är att synliggöra osakliga löneskillnader, bl.a. genom det arbete med lönekartläggning som alla arbetsgivare är skyldiga att bedriva inom

ramen för arbetet med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen. I sammanhanget noterar utskottet vidare att beredning pågår inom Regeringskansliet när det gäller genomförandet av lönetransparensdirektivet i svensk rätt, och utskottet ser inte skäl att föregripa detta arbete.

Utskottet vill även framhålla Medlingsinstitutets arbete med att hämta in, sammanställa och tolka statistik som är av betydelse för lönebildningen och lönefrågor ur ett jämställdhetsperspektiv. Vidare noterar utskottet de olika regeringsuppdragen till Medlingsinstitutet som har bäring på frågan om ekonomisk jämställdhet och minskade löneskillnader mellan kvinnor och män.

Därmed anser utskottet att det inte bör tas något initiativ med anledning av de aktuella motionsförslagen. Samtliga yrkanden i avsnittet bör därmed avslås.

Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder mot rasism och diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet.

Jämför reservation 8 (S) och 9 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 12 anser motionärerna att det bör göras en översyn av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på etnisk bakgrund och hur man kan minska diskrimineringen och främja en mer inkluderande arbetsmarknad.

I kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) betonar motionärerna vikten av att följa upp och utveckla den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott (yrkande 1). De anför att en uppdaterad och omfattande plan är nödvändig för att möta nya utmaningar och säkerställa att alla former av diskriminering effektivt kan bekämpas. Motionärerna anser vidare att offentliga verksamheter och bolag bör vara skyldiga att systematiskt arbeta för att motverka rasism inom sin verksamhet (yrkande 12). Motionärerna anser även att offentliga verksamheter och bolag bör vara skyldiga att i förekommande fall gå igenom sin koloniala och rasistiska historia för att undersöka dess påverkan på nuvarande verksamhet (yrkande 13). Motionärerna menar även att offentliga verksamheter och bolag i sitt arbete mot diskriminering bör involvera de grupper som riskerar att utsättas för diskriminering (yrkande 14). Motionärerna anser också att det bör införas skarpare sanktioner mot arbetsgivare som diskriminerar (yrkande 26). Vidare anser motionärerna att möjligheten att införa anonyma jobbansökningar för att skapa en mer jämlik och rättvis bedömning av kandidater bör utredas (yrkande 27).

I motion 2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) efterfrågar motionärerna bättre samverkan mellan Diskrimineringsombudsmannen och de

fackliga organisationerna (yrkande 4). Motionärerna anför bl.a. att personer med icke-europeisk bakgrund behöver få mer och bättre information och stöd i fråga om sina rättigheter på arbetsplatsen. Motionärerna anser också att det är viktigt att förstärka det civila samhällets roll och resurser när det gäller att ge stöd och juridisk rådgivning till personer med icke-europeisk bakgrund (yrkande 5). Motionärerna anser vidare att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att utveckla och effektivisera arbetet mot rasism och diskriminering riktad mot personer födda utanför Europa (yrkande 6).

I motion 2024/25:1722 av Jamal El-Haj (-) betonar motionären vikten av att stå emot varje försök att kidnappa frågan om antisemitism för politiska syften (yrkande 1). Antisemitism får enligt motionären inte bli en parti-skiljande fråga. Motionären lyfter också fram behovet av att öka medvetenheten om islamofobi och antisemitism genom utbildningsprogram i skolor och på arbetsplatser (yrkande 2).

I motion 2024/25:1723 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2 anser motionären att det bör tillsättas en grundlig utredning med uppdrag att undersöka den ökande rasismen och extremismen i Sverige. Utredningen bör enligt motionären belysa de sociala, ekonomiska och politiska aspekterna av problemet och föreslå konkreta åtgärder för att hantera dessa utmaningar.

Pågående arbete

Handlingsplan mot rasism och hatbrott

Den 12 december 2024 fattade regeringen beslut om en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott. Regeringen aviserar att den genom handlingsplanen kraftsamlar och tar viktiga steg framåt i arbetet för allas lika rättigheter och möjligheter. Insatserna ska intensifieras för att göra Sverige till ett land fritt från rasism och hatbrott. Ett särskilt fokus läggs i handlingsplanen på områdena skola, rättsväsende, välfärd och arbetsliv. Till vart och ett av dessa områden kopplas ett delmål mot vilket arbetet ska följas upp. Under varje fokusområde pekas ett antal myndigheter ut som bedöms vara särskilt viktiga för att uppnå respektive delmål. De myndigheter som pekas ut är bl.a. Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen (DO).

Inriktningen för handlingsplanen är att arbetet mot rasism och hatbrott ska utföras brett och samlat samtidigt som det är viktigt att särskilt fokusera på olika former av rasism för att fånga upp olika gruppers utsatthet och öka insatsernas träffsäkerhet. Utifrån den kunskap som finns i dag om förekomsten av rasism i Sverige har handlingsplanen särskilt fokus på antimuslimsk rasism, antisemitism, antisvart rasism, antiziganism och rasism mot samer.

Regeringen anför att handlingsplanen främst är tänkt att skapa en struktur för det nationella arbetet mot rasism och hatbrott men att den också ska kunna bidra till arbetet på lokal och regional nivå.

Forum för levande historia har ansvar för att samordna och följa upp arbetet inom handlingsplanen. I arbetet ingår att ta fram ett uppföljningssystem som bl.a. inkluderar indikatorer för att kunna analysera resultatet av arbetet i

förhållande till handlingsplanens mål. Arbetet med handlingsplanen ska slutredovisas 2029.

Förstärkt arbete mot antisemitism

I januari 2023 presenterade regeringen arbetsgruppen Samling för judiskt liv. I arbetsgruppen samverkar statssekreterare från sex olika departement och för dialog om förebyggande åtgärder och insatser som stärker förutsättningarna för judiskt liv och som förebygger och motverkar antisemitism i Sverige. Regeringen fokuserar på tre områden för att motverka antisemitism: utbildningsinsatser, ökad trygghet för judar i Sverige och uppmärksammande av den judiska kulturen. Arbetsgruppen kommer att arbeta under hela mandatperioden.

Genom budgetpropositionen för 2025 beslutades det att tillföra 5 miljoner kronor för 2025 och därefter 10 miljoner kronor fr.o.m. 2026 för förstärkt arbete mot antisemitism.

Granskning av statens arbete mot diskriminering vid myndighetsutövning

Enligt ett pressmeddelande den 4 april 2025 har Riksrevisionen beslutat att inleda en granskning av statens arbete mot diskriminering vid myndighetsbeslut som rör enskilda. Riksrevisionen avser att granska vad statliga myndigheter gör för att ta reda på om det förekommer diskriminering i deras beslutsfattande som rör enskilda, och vad de i så fall gör för att åtgärda detta. Mot bakgrund av tidigare kunskap, och kunskapsluckor, inriktar Riksrevisionen granskningen främst mot arbetet för att motverka etnisk diskriminering.

Myndighetsuppdrag

Riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering

DO fick i juni 2023 i uppdrag av regeringen att föra en riktad dialog och göra särskilda utbildningsinsatser för rättighetsbärare om diskriminering, skyddet mot diskriminering och arbetet mot diskriminering samt för allas lika rättigheter och möjligheter (A2023/00855). Insatserna ska bidra till att öka kunskapen om vad som kan utgöra diskriminering och om individens skydd respektive rättigheter inom olika samhällsområden. Insatserna ska riktas till individer och grupper av individer som drabbas av rasism och riskerar att utsättas för diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet, hudfärg, religion eller annan trosuppfattning.

Uppdraget slutredovisades i februari 2025 (DO 2023/3414). I slutredovisningen gör DO bl.a. bedömningen att det finns behov av att förstärka resurserna till organisationer i det civila samhället för att öka deras möjligheter att vara delaktiga i dialoger och utbildningsinsatser av den här typen. Myndigheten konstaterar vidare att utbildningarna och dialogerna har bidragit till en ökad efterfrågan hos individer av råd och stöd i fråga om diskriminering.

Utvecklande och spridning av kunskap om afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i skolan

Regeringen gav i juni 2024 DO i uppdrag att utveckla och sprida kunskap om afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i grundskolan och gymnasiet (A2024/00754). I uppdraget ingår bl.a. att sammanställa och analysera anmälningar som kommit in till myndigheten och genomföra dialoger med organisationer inom det civila samhället. DO delredovisade uppdraget i mars 2025. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2026.

I delredovisningen (dnr 2024/3467) redogör DO bl.a. för att man bedömer att 20 procent av de 514 anmälningar som kommit in till DO under 2020–2023 om diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet i grundskolan och gymnasiet rör afrosvenska elever eller elever som rasifieras som svarta. Vidare redogör DO för att man fört dialoger med relevanta organisationer i civilsamhället.

Insatser för att stärka arbetsgivares arbete mot diskriminering i arbetslivet

DO fick i september 2024 i uppdrag av regeringen att göra särskilda insatser för att stärka arbetsgivares förebyggande och främjande arbete för att inom verksamheten motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk tillhörighet och religion (A2024/01129). I uppdraget ingår att

- granska arbetsgivares förebyggande arbete mot diskriminering och för lika rättigheter och möjligheter, s.k. aktiva åtgärder
- utifrån resultatet av granskningarna och annan befintlig kunskap utveckla och sprida kunskapsstöd på området riktat till arbetsgivare, t.ex. i form av en vägledning.

Uppdraget ska delredovisas senast den 1 mars 2026 och slutredovisas senast den 1 mars 2027 till Regeringskansliet.

Kunskaphöjande insatser för att främja arbetet med att förebygga och motverka rasism i arbetsmiljön

Arbetsmiljöverket fick i december 2024 i uppdrag av regeringen att göra kunskaphöjande insatser för att främja arbetet med att förebygga och motverka rasism i arbetsmiljön (A2024/01130). Insatserna ska bidra till ökad kunskap hos arbetsgivare och andra relevanta aktörer om kraven i arbetsmiljölagen (1977:1160) på att förebygga kränkande särbehandling, med särskilt fokus på kränkningar med rasistiska förtecken. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2027.

Kunskapshöjande insatser för att förebygga och motverka antimuslimsk rasism

Regeringen gav i december 2024 Myndigheten för stöd till trossamfund i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor göra kunskapshöjande insatser för att förebygga och motverka antimuslimsk rasism (A2024/00870). I uppdraget ingår bl.a. att ta fram och sprida en vägledning riktad till kommuner i Sverige i syfte att öka kunskapen om människors utsatthet för fientlighet mot muslimer. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2027.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m. behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 28 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2030/24:88).

Utskottets ställningstagande

Diskriminering, rasism och andra hinder som står i vägen för människors lika rättigheter och möjligheter är ett allvarligt samhällsproblem som måste bekämpas med full kraft. Rätt till likabehandling och frihet att forma sitt eget liv är grundpelare i det svenska samhället. Varje människa har rätt att bli bemött och behandlad utifrån sin person och sina handlingar – inte utifrån etnisk bakgrund eller religiös tillhörighet.

Utskottet vill när det gäller motionsförslagen i avsnittet välkomna det breda engagemang som motionärerna visar för att på olika sätt få bukt med de uttryck för rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott som tyvärr förekommer inom många olika samhällsområden. Även om många insatser har gjorts för att förebygga och motverka rasism och diskriminering kan utskottet konstatera att det behövs ett fortsatt samlat och målmedvetet arbete för allas lika rättigheter och möjligheter.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att diskrimineringslagen är ett centralt och viktigt verktyg i detta arbete, och understryka betydelsen av att Diskrimineringsombudsmannen bedriver aktiv tillsyn över att lagen följs. Utskottet vill även betona den främjande delen av myndighetens verksamhet som handlar om att på olika sätt förebygga diskriminering och verka för allas lika rättigheter och möjligheter, vilket bl.a. handlar om att synliggöra kunskap om förekomsten av diskriminering och att föra dialog med och utbilda rättighets- och skyldighetsbärare.

Det är vidare med gillande som utskottet noterar den omfattande handlingsplan mot rasism och hatbrott som regeringen presenterade i december 2024. Ett effektivt arbete mot rasism förutsätter generella insatser men behöver också kompletteras med riktade insatser som synliggör och motverkar specifika former av rasism. Utskottet välkomnar att den aktuella handlingsplanen

har just en sådan ansats. Handlingsplanen har ett heltäckande perspektiv som omfattar alla former av rasism, samtidigt som ett särskilt fokus läggs på vissa olika former av rasism. De former som särskilt lyfts fram i handlingsplanen är antimuslimsk rasism, antisemitism, antisvart rasism, antiziganism och rasism mot samer. Handlingsplanen ger enligt utskottet en tydlig riktning för arbetet framåt och lägger en god grund för ett träffsäkert, utvärderingsbart och långsiktigt arbete på området.

Utskottet noterar i sammanhanget att regeringen även har beslutat om flera myndighetsuppdrag inriktade på kunskapshöjande insatser för att främja arbetet med att förebygga och motverka rasism och diskriminering inom olika samhällsområden.

Avslutningsvis uppmärksammar utskottet den granskning som Riksrevisionen har beslutat att inleda av statens arbete mot diskriminering vid myndighetsutövning vilken kommer att vara inriktad på arbetet för att motverka etnisk diskriminering.

Utskottet fäster sammanfattningsvis sin tillit till att regeringen noga följer utvecklingen på området och fortsätter att föra en aktiv politik för att motverka diskriminering, rasism och andra hinder som står i vägen för människors lika rättigheter och möjligheter. Det finns enligt utskottet nu närmast anledning att följa arbetet med och genomförandet av olika insatser och åtgärder utifrån den nyligen presenterade handlingsplanen mot rasism och hatbrott. Handlingsplanen visar tydligt att regeringen kraftsamlar och tar viktiga steg i arbetet mot alla former av rasism.

Med det anförda anser utskottet att det inte är motiverat att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsförslagen i avsnittet. Kommittémotionerna 2024/25:3072 (S) yrkande 12 och 2024/25:2643 (MP) yrkandena 1, 12–14, 26 och 27 samt motionerna 2024/25:1775 (MP) yrkandena 4–6, 2024/25:1722 (-) yrkandena 1 och 2 och 2024/25:1723 (-) yrkande 2 bör därmed avslås.

Diskriminering på grund av ålder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att motverka diskriminering på grund av ålder.

Jämför reservation 10 (S).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 81 lyfter motionärerna fram samhällets ansvar för att motverka ålderism, som existerar både i form av stereotypa attityder och i form av diskriminering. Enligt motionärerna bör en myndighet få i uppdrag att utreda och analysera

hur ålderism kommer till uttryck i det svenska samhället och lämna förslag på åtgärder för att motverka ålderism.

Bakgrund

Diskrimineringsombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen (DO) utövar tillsyn över att diskrimineringslagen (2008:567) följs, tar emot och utreder anmälningar från enskilda och kan företräda enskilda i domstol. En viktig del av DO:s uppdrag är vidare att främja allas lika rättigheter och möjligheter, vilket bl.a. handlar om att utveckla, rapportera och sprida kunskap om diskriminering och hinder för lika rättigheter och möjligheter. DO tar bl.a. fram olika typer av rapporter med kunskap som är viktig för myndigheten och andra aktörer i arbetet mot diskriminering inom olika samhällsområden.

Statistik över anmälningar till DO

DO tar årligen fram en rapport med statistik över anmälningar som kommit in till myndigheten. Sammanställningar av statistik baserat på anmälningar ger inte hela bilden av diskrimineringen i samhället men ger enligt myndigheten viktig kunskap om hur diskriminering kan yttra sig i samhället, och indikationer på områden där det kan finnas särskilda behov av insatser.

Den senaste rapporten innehåller statistik över de anmälningar som kom in till DO under perioden 2015–2024, med särskilt fokus på de anmälningar som kom in 2024 (rapport 2025:1). Mellan 2023 och 2024 ökade antalet anmälningar om diskriminering med 13 procent. Anmälningarna handlar oftast om diskriminering som har samband med funktionsnedsättning och etnisk tillhörighet, och de flesta anmälningarna om diskriminering rör arbetslivet.

Förekomst av diskriminering 2024

DO har tagit initiativ till att ta fram en årlig rapport om förekomsten av diskriminering i Sverige. Syftet med rapportserien är att utgöra en kunskapsgrund för DO:s och andra aktörers arbete för att motverka och förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter. DO publicerade den andra rapporten i serien i slutet av 2024: Förekomst av diskriminering 2024 (rapport 2024:2). Rapporten bygger på kunskap om förekomsten av diskriminering från flera källor och ger bl.a. en fördjupad bild av den åldersdiskriminering som förekommer både i arbetslivet och inom andra områden av samhället.

Uppdrag för ett hållbart arbetsliv

Regeringen inrättade i september 2021 ett kansli för hållbart arbetsliv inom Regeringskansliet, Kansliet för hållbart arbetsliv (S 2021:D). I mars 2023 ändrade regeringen kansliets uppdrag så att arbetet inom uppdraget bättre

skulle stärka arbetslinjen, möjliggöra för fler personer att delta i arbetslivet, bidra till att säkra kompetensförsörjning, motverka åldersdiskriminering samt bidra till positiva effekter för samhällsekonomin (S2023/00910). Uppdraget slutredovisades i augusti 2024 genom att kansliet presenterade promemorian Ett mer hållbart och längre arbetsliv (Ds 2024:19). I promemorian redogör kansliet bl.a. för olika insatser och åtgärder som skulle kunna bidra till att åstadkomma ett längre och mer hållbart arbetsliv. Ett av kansliets förslag är att regeringen ger DO i uppdrag att göra särskilda insatser för att stärka arbetsgivares förebyggande och främjande arbete för att motverka åldersdiskriminering av äldre personer i arbetslivet.

Beredning av kansliets överväganden och förslag pågår inom Regeringskansliet.

Regeringens arbetsmiljöstrategi

I skrivelsen En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 betonas att en central del för att skapa ett längre och hållbart arbetsliv är att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet (skr. 2020/21:92). Arbetslivet behöver bli mer åldersoberoende, och äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt i arbetslivet. I strategin anförts att allt fler kan och vill arbeta längre, men att många möter olika hinder i arbetslivet i t.ex. olika regelsystem och avtal. Åldersdiskriminering bör enligt strategin motverkas med breda åtgärder, och en god arbetsmiljö genom hela livet är grundläggande.

I juni 2024 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att ta fram ett förslag till regeringens arbetsmiljöstrategi för perioden 2026–2030 (dir. 2024:56). Av direktiven till utredningen framgår bl.a. att åldersdiskriminering bör motverkas med breda åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 11 juni 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av ålder behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 36 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Ålderism och åldersdiskriminering drabbar både samhället i stort och enskilda individer. Detta gör att samhället går miste om kompetens och olika perspektiv som åldersmångfald innebär samt utestänger människor som kan och vill arbeta längre upp i åldrarna. Arbetet för ett samhälle fritt från ålderism måste fortsätta för att alla ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina individuella egenskaper och förutsättningar och sin individuella förmåga.

När det gäller kommittémotion 2024/25:3022 (S) yrkande 81 instämmer utskottet i motionärernas ansats som rör samhällets ansvar för att motverka ålderism och åldersdiskriminering i samhället.

Utskottet välkomnar därför att frågan om ålderism och åldersdiskriminering ingår som en central del i regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 och att den även ingår i uppdraget till utredningen som ska ta fram ett förslag till ny arbetsmiljöstrategi för perioden 2026–2030. Utskottet utgår från att regeringen även i arbetet med nästa arbetsmiljöstrategi fortsätter att arbeta mot ett samhälle fritt från åldersdiskriminering.

Utskottet vill också betona DO:s nyckelroll och det breda uppdrag som myndigheten har, vilket innefattar såväl att sprida kunskap och att bedriva samhällsinriktat förändringsarbete som att utöva tillsyn över att diskrimineringslagen följs. Utskottet förutsätter att DO bedriver ett aktivt arbete utifrån samtliga diskrimineringsgrunder och noterar med gillande det initiativ som myndigheten har tagit när det gäller bättre kunskapsunderlag om förekomsten av diskriminering i Sverige. Utskottet noterar särskilt det fokus DO:s senaste rapport har på just förekomsten av åldersdiskriminering.

Utskottet vill slutligen uppmärksamma att frågan om åldersdiskriminering också har behandlats genom Kansliet för hållbart arbetsliv och att kansliets överväganden och förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Därmed anser utskottet att yrkandet bör avslås.

Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. hur situationen kan förbättras för personer som är i behov av ledar- eller assistanshund och utvärdering av hur diskrimineringslagen följs när det gäller funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund.

Jämför reservation 11 (V) och 12 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) uppmärksammar motionärerna situationen för personer som är i behov av ledar- eller assistanshund. Motionärerna anser att regeringen bör se över lagstiftningen för att stärka möjligheten att ta med sig sin hund där så behövs (yrkande 4). Vidare anser motionärerna att man bör utvärdera hur diskrimineringslagen följs när det gäller funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund (yrkande 5).

I kommittémotion 2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56 anser motionärerna att regeringen bör utreda hur rätten att ha med sig ledar- eller assistanshund tydligare kan regleras via föreskrifter eller författningsändringar.

I motion 2024/25:1602 av Rickard Nordin och Ulrika Heie (båda C) anser motionärerna att det bör ses över hur situationen kan förbättras för personer som är i behov av ledar- eller assistanshund (yrkande 1). Motionärerna förespråkar att det tillsätts en utredning med uppdraget att stärka och ta till vara de möjligheter att röra sig i samhället som ledar- eller assistanshundar skapar. Motionärerna anser vidare att Diskrimineringsombudsmannens informationsuppdrag när det gäller personer med ledar- eller assistanshund bör utvidgas till att omfatta fler områden än restauranger och butiker (yrkande 2).

Gällande rätt

Diskrimineringslagen

I diskrimineringslagen (2008:567) finns ett skydd mot diskriminering på grund av funktionsnedsättning som omfattar arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, varor, tjänster och en rad andra samhällsområden.

Den 1 januari 2015 infördes bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i lagstiftningen (prop. 2013/14:198, bet. 2013/14:AU8, rskr. 2013/14:367). Den 1 maj 2018 utvidgades skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet genom att förbudet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet utökades till att även omfatta företag inom varu- och tjänstesektorn med färre än tio anställda (prop. 2016/17:220, bet. 2017/18:AU3, rskr. 2017/18:29).

Pågående arbete

Rapporter av Diskrimineringsombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har till uppgift att utöva tillsyn över att diskrimineringslagen följs och att verka för att diskriminering inte förekommer i samhället. DO ska vidare följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde.

DO redovisar antalet anmälningar om diskriminering som kommer in till myndigheten i sin årsredovisning. Myndigheten tar också fram en årlig rapport med statistik över anmälningar till DO. Den senaste rapporten innehåller statistik över de anmälningar som kom in till myndigheten under perioden 2015–2024, med särskilt fokus på de anmälningar som kom in 2024, däribland anmälningar till följd av diskriminering på grund av funktionsnedsättning (rapport 2025:1).

DO har även tagit initiativ till att ta fram en årlig rapport om förekomsten av diskriminering i Sverige. Syftet med rapportserien är att utgöra en kunskapsgrund för DO:s och andra aktörers arbete för att motverka och förebygga diskriminering samt att främja lika rättigheter och möjligheter. DO publicerade den andra rapporten i serien i slutet av 2024: Förekomst av diskriminering 2024 (rapport 2024:2). Rapporten bygger på kunskap om förekomsten av diskriminering från flera källor, t.ex. anmälningar till DO,

forskning, dialog med det civila samhället och enkätundersökningar och lyfter bl.a. fram diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

Särskilda informationsinsatser

DO fick i juni 2022 i uppdrag av regeringen att göra särskilda informationsinsatser om skyddet mot diskriminering för personer med funktionsnedsättning som använder ledar- eller assistanshund som hjälpmedel (A2022/00876). DO skulle tillhandahålla och sprida information om diskrimineringslagens bestämmelser i syfte att höja kunskapen hos berörda målgrupper, både rättighets- och skyldighetsbärare. I uppdraget ingick även att informera om bestämmelser som kan påverka tillgängligheten till bl.a. restauranger och butiker samt att beakta tillgängligheten för personer med andra funktionsnedsättningar som t.ex. astma och allergier.

I uppdraget samverkade DO bl.a. med Livsmedelsverket och Myndigheten för delaktighet. Uppdraget redovisades med en slutrapport till regeringen i november 2023 (DO 2022/1132). DO har inom ramen för uppdraget tagit fram olika former av informationsmaterial och dessa har sedan spridits till olika samhällsaktörer. Informationsmaterialet från DO består av en film, en broschyr och utvecklad information på DO:s webbplats. Livsmedelsverket har vidare förtydligat sin vägledning om ledar- och assistanshundar i livsmedelslokaler.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om diskriminering på grund av funktionsnedsättning behandlades av utskottet senast i betänkande 2022/23:AU7 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 40 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2022/23:166).

Utskottets ställningstagande

Som motionärerna i avsnittet framhåller är ledar- och assistanshundar ett viktigt hjälpmedel som bidrar till ökad tillgänglighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Den som har en ledar- eller assistanshund har rätt att vara delaktig i samhället på likvärdiga villkor som alla andra, och en viktig del i arbetet för att säkerställa detta är enligt utskottet att identifiera och åtgärda eventuella brister i tillgängligheten.

Utskottet kan konstatera att ledar- och assistanshundförare omfattas av diskrimineringslagens förbud mot diskriminering som har samband med funktionsnedsättning. Till skillnad från motionärerna i kommittémotionerna 2024/25:1922 (V) yrkande 4 och 2024/25:2951 (C) yrkande 56 och i motion 2024/25:1602 (C) yrkande 1 ser utskottet inte att det finns anledning att se över lagstiftningen för att förbättra situationen för personer som är i behov av ledar- och assistanshund.

Det som utskottet i stället vill framhålla är vikten av att vidta främjande åtgärder för att nå ut med information om skyddet mot diskriminering för personer med funktionsnedsättning och att bedriva en aktiv tillsyn för att se till att diskrimineringslagen följs. Utskottet välkomnar därför det regeringsuppdrag som DO haft att göra särskilda informationsinsatser om skyddet mot diskriminering för personer med funktionsnedsättning som använder ledar- eller assistanshund som hjälpmedel. DO har inom ramen för uppdraget tagit fram och spridit olika former av informationsmaterial. Vidare kan noteras att Livsmedelsverket har vidtagit åtgärder och förtydligat sin vägledning om ledar- och assistanshundar i livsmedelslokaler. Utskottet förutsätter att såväl DO som Livsmedelsverket bedriver ett aktivt arbete för att nå ut brett i samhället med information om skyddet mot diskriminering för personer med funktionsnedsättning. Utskottet ser därmed inte att det finns anledning till något initiativ om ett nytt och utvidgat informationsuppdrag såsom förespråkas i motion 2024/25:1602 (C) yrkande 2.

Slutligen när det gäller förslaget i kommittémotion 2024/25:1922 (V) yrkande 5 om att det bör utvärderas hur diskrimineringslagen följs när det gäller funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund instämmer utskottet med motionärerna om vikten av att följa upp tillämpningen och säkerställa att lagstiftningen får väntat genomslag. Utskottet anser dock inte att det finns skäl för något uttalande till regeringen i frågan utan litar till att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov tar initiativ till en utvärdering. Utskottet finner i sammanhanget även skäl att uppmärksamma det uppdrag som DO har att följa och analysera utvecklingen när det gäller diskrimineringen i samhället och de olika rapporter om förekomsten av diskriminering myndigheten återkommande tar fram.

Därmed anser utskottet att samtliga yrkanden i avsnittet bör avslås.

Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet för att slå vakt om hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Jämför reservation 13 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) uppmärksammar motionärerna de framsteg som gjorts i Sverige för allas lika rättigheter och betonar vikten av att fortsätta arbetet med att slå vakt om hbtqi-personers rättigheter (yrkande 31). Ingen ska begränsas eller diskrimineras, i det privata eller det offentliga, på grund av hur man lever sitt liv. På samma sätt som

samhället inte ska förhindra någon att leva som den önskar, menar motionärerna att hbtqi-personers identitet i den offentliga debatten inte bör begränsas till sexualitet (yrkande 32).

I motion 2024/25:176 av Anna Wallentheim (S) anser motionären att det behövs en ny och uppdaterad nationell handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Pågående arbete

Strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck

Sedan 2014 bedrivs regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter utifrån strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, även kallad hbtqi-strategin. Strategin utgör enligt regeringen grunden för ett långsiktigt arbete inom fokusområdena våld, diskriminering och andra kränkningar, unga hbtqi-personer, hälsa, vård och sociala tjänster, privat- och familjeliv, kulturområdet samt det civila samhället. För vissa av fokusområdena har regeringen utsett s.k. hbtqi-strategiska myndigheter som ska vara en samlande kraft för ökad kunskap och likvärdigt bemötande.

Strategin kompletterades av en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter för perioden 2020–2023.

Stolt och trygg – Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

Regeringen presenterade i januari 2025 en ny handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter med konkreta åtgärder för perioden 2024–2027. Handlingsplanen syftar till att ytterligare förstärka arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, genom att konsolidera, komplettera och kraftsamla arbetet.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 40 f.). Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka principen om alla människors lika värde, och att alla människor ska ha samma förutsättningar att forma samhället och sina egna liv.

Sverige ska vara ett land där alla kan leva sitt liv i frihet och trygghet oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Det har genom åren gjorts stora och viktiga framsteg i Sverige när det gäller hbtqi-personers livsvillkor, men samtidigt kan man tyvärr konstatera att det kvarstår en lång rad utmaningar för att nå målet om allas lika rättigheter och möjligheter. Arbetet för att hbtqi-personer ska kunna leva ett liv där deras rättigheter och identitet fullt ut respekteras måste fortsätta, och det måste förstärkas. Det är således med gillande som utskottet noterar regeringens tydliga inriktning på att konsolidera, komplettera och kraftsamla arbetet på området, vilket kommer till uttryck i den nya handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter som regeringen presenterade i januari 2025.

Med hänvisning till den nyligen presenterade handlingsplanen, som fokuserar på aktuella utmaningar och innehåller en lång rad konkreta åtgärder för att stärka arbetet med att motverka hot, hat, våld och diskriminering samt för att främja hbtqi-personers hälsa och frihet, ser utskottet inte att det finns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2024/25:176 (S). Motionen som handlar just om behovet av en ny uppdaterad nationell handlingsplan på området får enligt utskottet anses tillgodosedd.

Inte heller ser utskottet behov av något uttalande från riksdagens sida med anledning av det som lyfts fram i kommittémotion 2024/25:1412 (SD) yrkandena 31 eller 32 om att på olika sätt arbeta för att slå vakt om hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Därmed anser utskottet att samtliga yrkanden i avsnittet bör avslås.

Ändringar i diskrimineringslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ändringar av diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen och stärkt skydd mot diskriminering i offentlig verksamhet.

Jämför reservation 14 (SD), 15 (V) och 16 (MP) samt det särskilda yttrandet (V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 28 vill motionärerna att diskrimineringslagen ska breddas till att omfatta otillbörlig särbehandling. De sju diskrimineringsgrunder som gäller i dag bör enligt motionärerna ersättas av en regel om otillbörlig särbehandling som skulle fånga upp alla former av diskriminering.

I partimotion 2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 anser motionärerna att det bör tillsättas en utredning med uppdraget att se över om språk ska införas som en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.

I kommittémotion 2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 5 anser motionärerna att regeringen bör ta initiativ till en utredning i syfte att polisens verksamhet i sin helhet ska omfattas av diskrimineringslagen och att polisiära ingripanden ska falla under Diskrimineringsombudsmannens tillsynsområde.

I kommittémotion 2024/25:1310 av Rasmus Ling m.fl. (MP) anser motionärerna att den som utsätts för diskriminering ska få möjlighet att få sin sak prövad i domstol utan att behöva utsättas för en orimlig ekonomisk risk (yrkande 1). Motionärerna föreslår även att det ska tillsättas en utredning med uppdrag att lägga fram förslag på ändringar i diskrimineringslagen, rättegångsbalken, arbetsvistlagen och rättshjälpslagen i syfte att undanröja de väsentliga hinder för rättslig prövning som finns i dag (yrkande 2).

I kommittémotion 2024/25:1745 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 10 anser motionärerna att det bör tillsättas en utredning med uppdraget att se över om diskrimineringslagen tydligare ska omfatta diskriminering på grund av språk. Liknande förslag framförs även i kommittémotionerna 2024/25:1747 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4 och 2024/25:2643 (MP) av Leila Ali Elmi m.fl. yrkande 3.

I kommittémotion 2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12 anser motionärerna att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet bör förtydligas för att i större utsträckning kunna tillämpas vid diskriminering på grund av hudfärg, språk eller religion. Motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 2.

I kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 4 menar motionärerna vidare att det behövs åtgärder för att säkerställa att diskrimineringslagen tar hänsyn till att diskrimineringsgrunder kan samspela och för att möjliggöra ett intersektionellt perspektiv i tillämpningen. Motionärerna vill därtill att regeringen går vidare med förslag från SOU 2021:94 om att utöka diskrimineringslagen så att den omfattar myndigheter och personer med offentlig anställning, bl.a. polisen och andra rättsvårdande myndigheter (yrkande 5).

I motion 2024/25:1260 av Dzenan Cisija (S) anser motionären att det bör göras en översyn av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på etnicitet, kön och funktionsnedsättning. Översynen bör vara inriktad på hur man kan minska diskrimineringen genom att förstärka lagstiftningen och säkerställa att alla individer har lika möjligheter på arbetsmarknaden.

I motion 2024/25:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4 efterfrågar motionären en differentiering av kraven på arbetet med aktiva åtgärder utifrån storleken på företaget. Enligt motionären bör regeringen tillsätta en utredning som ser över lagstiftningen på området.

Gällande rätt

Diskrimineringslagen

Den 1 januari 2009 trädde diskrimineringslagen (2008:567) i kraft och ersatte då jämställdhetslagen (1991:433) och sex andra civilrättsliga lagar.

Diskrimineringsgrunder

En förenklad beskrivning av lagens definition av diskriminering är att någon missgynnas eller kränks. Missgynnandet eller kränkningen ska ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (1 kap. 1 §).

När diskrimineringslagen infördes diskuterades vilka diskrimineringsgrunder den skulle omfatta, och regeringen gjorde bedömningen att den lämpligaste lösningen var att utgå från vad som framgick av olika EU-direktiv. Därmed föreslog regeringen följande diskrimineringsgrunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder (prop. 2007/08:95 s. 109 f.).

Diskrimineringsformer

Lagen förbjuder sex former av diskriminering. De olika formerna är direkt diskriminering, indirekt diskriminering, bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier samt instruktioner att diskriminera (1 kap. 4 §).

Samhällsområden där diskriminering är förbjuden

Av 2 kap. framgår att förbudet mot diskriminering gäller för verksamheter inom samhällsområdena arbetsliv, utbildning, arbetsmarknadspolitisk verksamhet och arbetsförmedling utan offentligt uppdrag, start eller bedrivande av näringsverksamhet, yrkesbehörighet, medlemskap i vissa organisationer, varor, tjänster och bostäder, anordnande av allmän sammankomst eller offentlig tillställning (exempelvis konserter, marknader eller mässor), hälso- och sjukvård, socialtjänst, färdtjänst och bidrag för bostadsanpassning, socialförsäkringssystem (Försäkringskassans tjänster), arbetslöshetsförsäkring, statligt stöd samt värn- och civilplikt.

Bemötande i offentlig sektor

Diskrimineringslagen innehåller även en bestämmelse om förbud mot diskriminering när offentligt anställda möter allmänheten (2 kap. 17 §). Denna bestämmelse gäller enbart inom den offentliga sektorn och kompletterar de diskrimineringsförbud som gäller inom ovanstående områden.

De som omfattas av förbudet är anställda inom staten, kommunerna och regionerna. Förbudet gäller framför allt hur anställda bemöter allmänheten när de ger upplysningar, vägledning, råd eller annan sådan hjälp.

Aktiva åtgärder

I 3 kap. finns bestämmelser om det arbete med aktiva åtgärder som arbetsgivare ska bedriva för att inom sin verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande.

En del i arbetet med aktiva åtgärder är att arbetsgivaren årligen ska göra en lönekartläggning. I arbetsgivarnas arbete med aktiva åtgärder ingår också att de bl.a. genom utbildning, annan kompetensutveckling och andra lämpliga åtgärder ska främja en jämn könsfördelning i skilda typer av arbeten, inom olika kategorier av arbetstagare och på ledande positioner.

Det finns krav på arbetsgivaren att dokumentera arbetet med aktiva åtgärder. Arbetsgivare med minst 25 anställda ska skriftligt dokumentera alla delar av det löpande arbetet med aktiva åtgärder. Krav på att dokumentera arbetet med lönekartläggning gäller för arbetsgivare med minst tio anställda. Även arbetsgivare med färre än tio anställda ska bedriva ett arbete med aktiva åtgärder, men det ställs inget krav på dokumentation.

Av 4 kap. följer att vite är den sanktion som kan utdömas vid överträdelse av bestämmelserna om aktiva åtgärder.

Diskrimineringsersättning

Av 5 kap 1 § framgår att den som bryter mot diskrimineringsförbuden ska betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär. Ersättningen ska betalas till den som kränkts av överträdelsen. I vissa fall ska en arbetsgivare också betala ersättning för den förlust som uppkommer.

Pågående arbete

Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen

I augusti 2018 tillsatte regeringen en statlig utredning med uppdrag att bl.a. lämna förslag på hur tillsynen över diskrimineringslagen kan bli mer effektiv (dir. 2018:99). En del av uppdraget var att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen följs. I det delbetänkande som utredningen presenterade i december 2020 (SOU 2020:79) föreslås bl.a. att Diskrimineringsombudsmannen (DO) ska få rätt att utfärda föreskrifter om kraven på arbetsgivare när det gäller arbetet med aktiva åtgärder. Delbetänkandet innehåller även överväganden när det gäller val av sanktioner mot brister i arbetet med aktiva åtgärder.

Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande i december 2021 (SOU 2021:94). Slutbetänkandet innehåller förslag om ett starkare skydd mot diskriminering i de fall det inte finns en enskild skadelidande, ett mer heltäckande skydd mot diskriminering i offentlig verksamhet samt ytterligare åtgärder för att skydda arbetstagare som diskrimineras, trakasseras och hotas av personer som inte är anställda på arbetsplatsen.

I handlingsplanen mot rasism och hatbrott som presenterades av regeringen i december 2024 tar regeringen upp att det finns ett begränsat förbud mot diskriminering när det gäller vissa verksamheter, bl.a. polisens verksamhet, och lyfter i sammanhanget fram det förslag på området som finns i SOU 2021:94. En av de åtgärder som regeringen redovisar i handlingsplanen, inom fokusområdet rättsväsende, är därmed att bereda ett lagförslag om utökat skydd mot diskriminering när det gäller offentliga verksamheter.

Uppdrag om intersektionalitet m.m.

DO fick i april 2022 i uppdrag av regeringen att utifrån anmälningar om diskriminering till myndigheten fördjupa kunskapen om diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder och belysa frågor som har att göra med intersektionalitet (A2022/00582). En delrapport av uppdraget lämnades till regeringen i oktober 2022, och i mars 2023 slutredovisade DO uppdraget genom rapporten Berättelser om utsatthet – En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder (rapport 2023:1).

En övergripande slutsats i slutredovisningen är att de situationer och de förutsättningar som medför särskild risk för diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder i mångt och mycket är desamma som för all diskriminering. DO:s generella slutsats är därmed att insatser som motverkar diskriminering generellt också bidrar till att motverka diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder. Trots detta är det viktigt, skriver DO, att ha ett intersektionellt perspektiv och en mångdimensionell syn på diskriminering och utsatthet. Det bidrar till att göra oss medvetna om att en person kan vara utsatt för diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder samtidigt, och att det i sig skapar en ökad utsatthet. Myndigheten anför vidare att det är viktigt att vara medveten om att de fördomar och förutfattade meningar som finns i samhället samspelar med varandra och att detta samspel påverkar mänskliga interaktioner och kan leda till diskriminering.

DO har även tagit initiativ till att ta fram en årlig rapport om förekomsten av diskriminering i Sverige. Syftet med rapportserien är att utgöra en kunskapsgrund för DO:s och andra aktörers arbete för att motverka och förebygga diskriminering samt för att främja lika rättigheter och möjligheter. Myndigheten publicerade den andra rapporten i serien i slutet av 2024: Förekomst av diskriminering 2024 (rapport 2024:2). Rapporten bygger på kunskap om förekomsten av diskriminering från flera källor, t.ex. anmälningar till DO, forskning, dialog med det civila samhället och enkätundersökningar.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om olika ändringar i diskrimineringslagen behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 44 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att framhålla att Sverige ska vara ett land där alla behandlas jämlikt och har tillgång till samma livschanser. En effektiv diskrimineringslag med tydliga sanktioner för dem som inte följer lagstiftningen och en reell möjlighet till upprättelse för den som blivit diskriminerad är enligt utskottet grundläggande i ett samhälle som värnar allas lika rättigheter och möjligheter.

Utskottet konstaterar att flera av motionsförslagen i avsnittet handlar om vilka diskrimineringsgrunder som bör finnas i diskrimineringslagen. När det gäller dessa förslag kan det konstateras att de går i olika riktningar. I kommittémotion 2024/25:1412 (SD) yrkande 28 vill motionärerna att systemet med en katalog över diskrimineringsgrunder helt ska avskaffas. Motionärerna bakom partimotion 2024/25:1935 (V) yrkande 2 och kommittémotionerna 2024/25:1745 (MP) yrkande 10, 2024/25:1747 (MP) yrkande 4 och 2024/25:2643 (MP) yrkande 3 förenas i stället av att de vill att de gällande diskrimineringsgrunderna ska kompletteras genom att språk införs som en explicit diskrimineringsgrund.

Vilka diskrimineringsgrunder diskrimineringslagen ska omfatta är förvisso en fråga som utskottet menar att det kan finnas skäl att undersöka närmare. Som regeringen anförde när lagen infördes är det inte givet att diskrimineringsgrunderna på sikt måste vara just de sju som då fastställdes. Utskottet är dock i nuläget inte berett att förespråka något initiativ i denna fråga. Inte heller är utskottet berett att överväga något initiativ med anledning av vad motionärerna i kommittémotionerna 2024/25:1754 (MP) yrkande 12 och 2024/25:2643 (MP) yrkande 2 anför om att förtydliga diskrimineringslagens förbud mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet för att det i större utsträckning ska kunna tillämpas på grund av hudfärg, språk eller religion.

När det gäller det som tas upp i kommittémotion 2024/25:2643 (MP) yrkande 4 om att diskrimineringsgrunder kan samvariera och att det är angeläget med ett intersektionellt perspektiv i tillämpningen är utskottet i grunden inte av någon annan uppfattning än motionärerna. Utskottet noterar att DO relativt nyligen haft ett regeringsuppdrag inriktat just på att fördjupa kunskapen om diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder och att belysa frågor som har att göra med intersektionalitet. Utskottet ser därmed inte anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av det aktuella motionsyrkandet.

När det gäller frågan om att utvidga diskrimineringslagens skydd mot diskriminering till att även omfatta bl.a. polisens verksamhet, vilket tas upp i de båda kommittémotionerna 2024/25:1929 (V) yrkande 5 och 2024/25:2643 (MP) yrkande 5, noterar utskottet med gillande att regeringen avser att bereda ett lagförslag om utökad skydd mot diskriminering när det gäller offentliga verksamheter, vilket bl.a. handlar om att stärka skyddet mot diskriminering inom rättsvårdande myndigheter. De förändringar av lagstiftningen som motionärerna menar behövs får anses ligga i linje med det lagförslag om att

förstärka diskrimineringslagens tillämpningsområde som regeringen aviserat. Det finns enligt utskottet inte någon anledning att föregripa regeringens beredningsarbete genom något uttalande från riksdagens sida.

I kommittémotion 2024/25:1310 (MP) yrkandena 1 och 2 anser motionärerna att en översyn bör göras av möjligheten för den som utsatts för diskriminering att få sin sak prövad i domstol. Enligt motionärerna bör det tillsättas en utredning med uppdrag att lägga fram förslag på ändringar i en rad lagar, bl.a. diskrimineringslagen, för att undanröja de väsentliga hinder för rättslig prövning som motionärerna menar finns i dag. Det är enligt utskottet givetvis angeläget att den som utsatts för diskriminering har möjlighet att få upprättelse och få sin sak prövad. Till skillnad från motionärerna ser utskottet emellertid inte skäl att rikta något uttalande till regeringen med anledning av de aktuella motionsyrkandena. Utskottet sätter sin tillit till att regeringen är lyhörd för behovet av eventuella lagändringar på området. Utskottet vill inte heller föregripa eventuella åtgärder med anledning av genomförandet i svensk rätt av EU:s två direktiv om standarder för likabehandlingsorgan.

I motion 2024/25:1260 (S) menar motionären att det behövs en översyn av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden med fokus på om lagstiftningen behöver förstärkas för att säkerställa att alla har lika möjligheter på arbetsmarknaden. Utskottet instämmer givetvis fullt ut med motionären om vikten av att bekämpa diskriminering och det angelägna i att främja en inkluderande arbetsmarknad. Som utskottet framhållit ovan i avsnittet om diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m. har regeringen nyligen presenterat en handlingsplan mot rasism och hatbrott. Utskottet noterar att området arbetsliv är ett av handlingsplanens fyra fokusområden. Vidare vill utskottet i sammanhanget bl.a. uppmärksamma det pågående uppdraget till DO att göra insatser för att stärka arbetsgivares arbete mot diskriminering i arbetslivet. Utskottet bedömer inte att det finns skäl att rikta något uttalande till regeringen med anledning av den aktuella motionen.

När det slutligen gäller det som tas upp i motion 2024/25:46 (C) yrkande 4 om att kraven på arbetet med aktiva åtgärder bör differentieras utifrån storleken på företaget anser utskottet att regelverket är väl avvägt i sin nuvarande utformning, och utskottet ser därmed inte anledning till något uttalande från riksdagens sida i frågan.

Med beaktande av det som anförts ovan bör samtliga yrkanden i avsnittet avslås.

Diskrimineringsombudsmannen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Diskrimineringsombudsmannens verksamhet.

Jämför reservation 17 (S), 18 (SD), 19 (C) och 20 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 11 betonar motionärerna vikten av att bekämpa alla former av diskriminering. De menar att ambitionerna behöver höjas i arbetet för att förebygga och motverka diskriminering, och anför bl.a. att en förutsättning för ett effektivt och normerande antidiskrimineringsarbete är att personer som har upplevt diskriminering får sin sak prövad.

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 29 betonar motionärerna att Diskrimineringsombudsmannens (DO) krav på diskrimineringsersättning måste ligga i linje med den allmänna rättsuppfattningen. Motionärerna anser bl.a. att DO:s mandat och dess tillämpning behöver ses över när det gäller ärenden som rör vårdsektorn.

I kommittémotion 2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 2 föreslår motionärerna att DO:s uppdrag ska breddas. Enligt motionärerna behöver myndighetens uppdrag ändras så att den mer aktivt agerar mot diskriminering, bl.a. genom att göra fler stickprovskontroller och driva långt fler fall.

I kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) framhåller motionärerna att en förbättrad tillsyn är avgörande för att säkerställa att diskrimineringslagens bestämmelser följs och att de avsedda effekterna uppnås. Enligt motionärerna måste tillsynen och uppföljningen utvecklas, särskilt när det gäller det förebyggande arbetet med aktiva åtgärder (yrkande 6). Vidare anser motionärerna att fler bör ges möjlighet att söka upprättelse när de har utsatts för diskriminering. Detta bör ske genom att man förenklar processen för att driva diskrimineringsmål och få skadestånd (yrkande 8). Motionärerna anser att en utredning bör tillsättas med syftet att göra systemet för rättshjälp generösare och stärka DO för att därigenom möjliggöra fler utredningar och korta handläggningstiderna (yrkande 9). Därtill föreslår motionärerna att DO ska ges i uppdrag att sammanställa en guide för hur enskilda och offentliga verksamheter kan ställa enkätfrågor om alla diskrimineringsgrunder på ett sakligt och respektfullt sätt (yrkande 10).

I motion 2024/25:434 av Serkan Köse (S) yrkande 2 anser motionären att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över möjligheterna att stärka skyddet för mänskliga rättigheter genom att stärka de institutioner som övervakar och skyddar dessa rättigheter.

I motion 2024/25:1650 av Lawen Redar (S) är motionären av uppfattningen att mer måste göras för att motverka diskriminering i Sverige. Hon menar bl.a. att regeringen bör analysera hur DO:s uppdrag kan förändras för att möjliggöra mer processuell styrning samt även se över om diskrimineringsersättningen bör höjas.

I motion 2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) anför motionärerna att DO enbart driver de ärenden som anses kunna ge vägledande domar. Enligt motionärerna bör myndigheten driva samtliga ärenden som uppfyller DO:s kriterier för rättslig prövning (yrkande 1) och de juridiska resurserna hos myndigheten därmed utökas (yrkande 2). Vidare anser motionärerna att DO bör finnas representerad med kontor i alla större städer i Sverige (yrkande 3). Motionärerna anser också att det bör göras en grundlig granskning av diskriminering inom rättsväsendet, med fokus på att identifiera och motverka strukturell diskriminering, och de förordar att regeringen ger i uppdrag åt DO att göra en sådan granskning (yrkande 7).

Bakgrund och pågående arbete

Diskrimineringsombudsmannens verksamhet

DO har enligt sin instruktion (SFS 2008:1401) de uppgifter som följer av diskrimineringslagen (2008:567), lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen, föräldraledighetslagen (1995:584), lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård och lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl. DO ska i övrigt följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde.

DO ska verka för att diskriminering som har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder inte förekommer på några områden av samhällslivet. DO ska också i övrigt verka för lika rättigheter och möjligheter när det gäller samtliga sju diskrimineringsgrunder. DO har bl.a. till uppgift att utreda anmälningar om diskriminering och trakasserier och granska hur arbetsgivare, högskolor och skolor arbetar för att förebygga diskriminering.

DO:s kärnverksamhet är indelad i de båda verksamhetsgrenarna kunskap och tillsyn. Uppdraget är i sin helhet främjande, och insatserna inom båda verksamhetsgrenarna ska samverka för att bidra till samhällsförändring.

Enligt den verksamhetsinriktning som DO fattade beslut om 2021 ska myndigheten lägga ett ökat fokus på individärenden. Enligt denna inriktning ska DO utreda fler anmälningar i syfte att de personer som utsatts för diskriminering ska få upprättelse. Myndigheten skriver i sin årsredovisning för 2024 att den ändrade inriktningen har inneburit att myndigheten sedan 2022 inlett betydligt fler tillsynsutredningar och drivit fler processer än tidigare år.

Ersättning för den som blivit utsatt för diskriminering

Som redovisats i föregående avsnitt framgår det av diskrimineringslagen att den som bryter mot diskrimineringsförbudet ska betala diskrimineringsersättning för den kränkning som överträdelsen innebär (5 kap. 1 §). Ersättningen ska betalas till den som kränkts av överträdelsen. I vissa fall ska en arbetsgivare också betala ersättning för den förlust som uppkommer.

Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen

Som nämnts i föregående avsnitt tillsatte regeringen i augusti 2018 en statlig utredning med uppdrag att bl.a. lämna förslag på hur tillsynen över diskrimineringslagen kan bli mer effektiv (dir. 2018:99). En del av uppdraget var att se över vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen följs. I det delbetänkande som utredningen lade fram i december 2020 (SOU 2020:79) föreslås bl.a. att DO ska få rätt att utfärda föreskrifter om kraven på arbetsgivare när det gäller arbetet med aktiva åtgärder.

Betänkandet remissbehandlades under 2021.

EU-direktiven om standarder för likabehandlingsorgan

Kommissionen presenterade den 7 december 2022 ett paket med två direktiv om standarder för likabehandlingsorgan. De båda direktiven¹ antogs i maj 2024 och ska vara genomförda senast den 19 juni 2026. Direktiven fastställer minimikrav för EU:s likabehandlingsorgan i olika avseenden, bl.a. när det gäller oberoende, tillgång till resurser, tillsyn, processföring, främjande samt datainsamling och tillgång till jämlikhetsdata.

I svensk rätt är DO det organ som inrättats för främjande av likabehandling enligt gällande likabehandlingsdirektiv.

Frågan om hur EU-direktiven ska genomföras i svensk rätt är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om DO:s verksamhet behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 48 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88)

¹ Rådets direktiv (EU) 2024/1499 av den 7 maj 2024 om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av personer oavsett ras eller etniskt ursprung, likabehandling i fråga om anställning och yrke oavsett personers religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning, likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet och tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster och om ändring av direktiven 2000/43/EG och 2004/113/EG och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1500 av den 14 maj 2024 om standarder för likabehandlingsorgan på området likabehandling av och lika möjligheter för kvinnor och män i fråga om anställning och yrke och om ändring av direktiv 2006/54/EG och 2010/41/EU.

Utskottets ställningstagande

Ett samhälle fritt från diskriminering förutsätter ett målmedvetet arbete för att alla lika rättigheter och möjligheter. I detta ligger att ha en effektiv diskrimineringslagstiftning och att den som har utsatts för diskriminering har möjlighet att få upprättelse. Utskottet vill framhålla den centrala funktion som DO har i detta arbete genom sin roll att bedriva tillsyn över att diskrimineringslagen följs och att ta emot och utreda anmälningar från enskilda som upplever sig ha blivit diskriminerade.

Utskottet konstaterar att flera av motionsförslagen handlar om vikten av att den som upplevt diskriminering erbjuds stöd och hjälp och får möjlighet till upprättelse. Detta gäller kommittémotion 2024/25:3072 (S) yrkande 11 där motionärerna vill se en ambitionshöjning i antidiskrimineringsarbetet, i vilket bl.a. ligger att den som har upplevt diskriminering får sin sak prövad. Även motionärerna bakom kommittémotion 2024/25:3159 (C) yrkande 2 menar att DO bör arbeta mer aktivt mot diskriminering, bl.a. genom att driva långt fler fall. Liknande resonemang förs fram i kommittémotion 2024/25:2643 (MP) yrkandena 8 och 9, där motionärerna anser att fler bör få möjlighet att söka upprättelse när de har utsatts för diskriminering, vilket motionärerna menar bl.a. bör ske genom att man förenklar processen för att driva diskrimineringsmål och gör systemet för rättshjälp generösare. Även motionerna 2024/25:1650 (S) och 2024/25:1775 (MP) yrkandena 1 och 2 handlar på olika sätt om DO:s prövning av diskrimineringsärenden.

I likhet med motionärerna anser utskottet givetvis att det är angeläget att den som är utsatt för diskriminering har möjlighet att få sin sak prövad. Utskottet välkomnar därför den tydliga inriktning som DO har slagit fast för sin verksamhet. Den verksamhetsinriktning som DO arbetar efter innebär ett ökat fokus på individärenden, och detta får anses ligga i linje med den inriktning som motionärerna efterfrågar. I sammanhanget bör vidare EU:s direktiv om standarder för likabehandlingsorgan uppmärksammas, och de anpassningar och ändringar som kan behöva göras av DO:s befogenheter och verksamhet till följd av direktiven. Det finns enligt utskottet ingen anledning att föregripa det pågående beredningsarbetet när det gäller genomförandet av de aktuella direktiven. Utskottet anser därmed att det, i varje fall i nuläget, inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ när det gäller hur DO utreder och driver individfall.

När det gäller den kritik som motionärerna för fram i kommittémotion 2024/25:1412 (SD) yrkande 29 mot nivåerna på DO:s krav på diskrimineringsersättning i ärenden som rör vårdsektorn bedömer utskottet till skillnad från motionärerna inte att det bör initieras någon översyn av DO:s mandat. Utskottet vill i sammanhanget framhålla den dubbla funktion som diskrimineringsersättningen har i att den dels ska vara ägnad att ge den som är kränkt upprättelse, dels ska verka avskräckande från diskriminering. Ersättningen ska i varje enskilt fall bestämmas så att den utgör en rimlig kompensation till den drabbade – utifrån allvaret i överträdelsen – och dessutom bidra till att på ett effektivt sätt motverka förekomsten av diskriminering i samhället.

När det gäller det förebyggande arbetet med aktiva åtgärder som tas upp i kommittémotion 2024/25:2643 (MP) yrkande 6 och behovet av en effektivare tillsyn och uppföljning av diskrimineringslagen är utskottet i grunden av samma uppfattning som motionärerna. Utskottet välkomnar därmed det delbetänkande om effektivare tillsyn över diskrimineringslagen som Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen överlämnat till regeringen. I betänkandet finns en rad förslag på åtgärder för att säkerställa att bestämmelserna om aktiva åtgärder följs. Betänkandet är föremål för beredning inom Regeringskansliet, och utskottet ser inte skäl att föregripa beredningen.

I samma motion yrkande 10 anser motionärerna att DO bör få ett uppdrag att sammanställa en guide för hur enskilda och offentliga verksamheter kan ställa enkätfrågor om alla diskrimineringsgrunder på ett sakligt och respektfullt sätt. Som hjälp i det förebyggande arbetet anser utskottet givetvis att det är angeläget att det finns olika slags stödmaterial att tillgå. Utskottet uppmärksammar därmed med gillande det omfattande material som DO tagit fram i form av t.ex. checklistor, guider och olika handledningar. Utskottet utgår från att myndigheten kontinuerligt ser över och utvecklar sitt stödmaterial till hjälp för olika verksamhetsutövare i det förebyggande arbetet mot diskriminering, och ser därmed inte att det finns anledning för riksdagen att ta något sådant initiativ som motionärerna förespråkar.

När det gäller det som anförs i motion 2024/25:1775 (MP) yrkande 3 om att DO bör vara representerad med kontor i alla större städer i Sverige hyser utskottet förståelse för motionärernas inställning såtillvida att DO självfallet bör vara en synlig och aktiv aktör i hela landet. Utskottet vill i sammanhanget framhålla det angelägna i att myndigheten får brett genomslag för sin verksamhet och når ut med kunskap om vad diskriminering är och att den som upplever sig utsatt för diskriminering kan anmäla det till DO. Att myndigheten bör vara fysiskt representerad i fler städer är emellertid inte något som utskottet håller med motionärerna om.

I samma motion yrkande 7 anser motionärerna att DO bör ges i uppdrag att göra en grundlig granskning av diskriminering inom rättsväsendet. Som utskottet uppmärksammat i föregående avsnitt avser regeringen att bereda ett lagförslag om utökat skydd mot diskriminering i offentliga verksamheter, vilket bl.a. handlar om att stärka skyddet mot diskriminering inom rättsvårdande myndigheter. Utskottet välkomnar detta och kommer med stort intresse att följa beredningsarbetet när det gäller denna viktiga förstärkning av diskrimineringslagens tillämpningsområde. Utskottet vill vidare uppmärksamma den handlingsplan mot rasism och hatbrott som regeringen nyligen presenterat, där området rättsväsende är ett av handlingsplanens fyra fokusområden. Utskottet bedömer därmed att det inte är aktuellt för riksdagen att ta något initiativ på området.

När det slutligen gäller det som anförs i motion 2024/25:434 (S) yrkande 2 om att stärka de institutioner som övervakar och skyddar mänskliga rättigheter vill utskottet liksom motionären betona vikten av att se till att de mänskliga

rättigheterna respekteras och förverkligas. Utskottet välkomnar i sammanhanget det uppdrag som Institutet för mänskliga rättigheter har att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige. Institutet ska bl.a. följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas och lämna förslag till regeringen om de åtgärder som behövs för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Skyddet mot diskriminering är en förutsättning för att förverkliga de mänskliga rättigheterna i praktiken, och utskottet vill återigen lyfta fram den tydliga roll som DO har att bedriva tillsyn över att diskrimineringslagen följs. Därmed ser utskottet inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av det aktuella motionsförslaget.

Med beaktande av det som anförts ovan bör samtliga yrkanden i avsnittet avslås.

Reservationer

1. Jämställdhetspolitikens mål och metoder, punkt 1 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 4 och

avslår motionerna

2024/25:204 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 och

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4, 5, 19 och 27.

Ställningstagande

En statsbudget utan en grundlig jämställdhetsanalys riskerar att förstärka ojämlikheter mellan könen. För att säkerställa en rättvis fördelning av resurser och jämställda förutsättningar är det nödvändigt att varje statsbudget inkluderar en tydlig analys av hur dess förslag påverkar kvinnor och män och jämställdheten i samhället. Detta innebär att fördelningen av resurser måste granskas noggrant, och analyserna måste vara ärliga, korrekta och transparenta. Utfallet av budgeten bör också följas upp kontinuerligt för att säkerställa att jämställdhetsmålen uppnås.

Tyvärr kan vi konstatera att den nuvarande regeringen brustit i detta arbete. I den senaste budgeten sammanblandades konsekvenser för två år och vissa budgetposter fanns inte med, vilket gjorde det svårt att följa effekterna av det aktuella årets insatser. Denna otydlighet försvårar arbetet med att bedöma hur regeringens insatser påverkar jämställdheten, vilket i sin tur kan leda till att viktiga frågor förblir olösta eller osynliga. En ordentlig uppföljning och tydlig rapportering av jämställdhetskonskvenserna är avgörande för att säkerställa att vi rör oss mot ett mer jämställt samhälle.

Regeringen har även brustit i jämställdhetsanalysen kopplat till lagstiftningsarbetet. Propositionen om den nya arbetslöshetsförsäkringen var i stort sett helt tom på information om vilka konsekvenser de nya regelverken kommer att få för jämställdheten. Detta är mycket allvarligt eftersom vi redan nu vet att regeringens försämringar av arbetslöshetsförsäkringen sannolikt kommer att drabba arbetarkvinnor extra hårt.

I enlighet med det som anförts ovan anser vi att regeringen måste agera och säkerställa att gedigna jämställdhetsanalyser görs i samband med allt budget- och lagstiftningsarbete.

2. Jämställdhetspolitikens mål och metoder, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 och

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 4, 5, 19 och 27 samt

avslår motionerna

2024/25:204 av Josef Fransson (SD) och

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Om kvinnor och män har likvärdiga förutsättningar att göra fria val utan att begränsas av sin könstillhörighet har verklig jämställdhet uppnåtts, oavsett vilka livsval individerna sedan väljer att göra. Jämställdhet handlar om att vara fri och att ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv, snarare än att uppnå en kvantitativ jämvikt mellan könen på en arbetsplats eller i en bolagsstyrelse. Vi ifrågasätter därmed att den nuvarande definitionen och mätmetoden för jämställdhet huvudsakligen baseras på könsrepresentation. Definitionen av jämställdhet och dess mätmetoder behöver enligt vår mening förändras i grunden så att fokus flyttas från utfall till förutsättningar. Vi anser därmed att regeringen bör fastställa definitionen av jämställdhet i enlighet med det anförda.

När det gäller de jämställdhetspolitiska delmålen står vi bakom vissa av dessa men anser att andra behöver förändras i grunden. När det gäller delmål 1, som handlar om jämn fördelning av makt och inflytande, anser vi att det läggs för stor vikt vid de rent kvantitativa faktorerna framför att säkerställa att kvinnor och män har samma förutsättningar att påverka sin egen vardag. Målets intention är rätt, men metoden man valt för att nå det riskerar att slå fel och snarare leda till att könet är viktigare än alla andra faktorer, där en s.k. positiv särbehandling för en person innebär en negativ särbehandling för en annan. När det gäller delmål 3, som handlar om jämställd utbildning, menar vi att skolans arbete med att aktivt motverka traditionella könsmönster är fel väg

att gå. Vi anser att det inte är könsrollerna i sig som är problemet, utan det är samhällets syn på dem som behöver förändras. När det gäller delmål 4, som handlar om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, anser vi att politik och lag inte ska styra hela familjers privata vardag. Vuxna individer kan själva avgöra vad som passar bäst för just dem och deras familj. Politikens uppgift är dels att skapa förutsättningar för familjerna att kunna göra dessa val utan att det ska påverka endera parten negativt, dels att skapa enkla verktyg som visar effekterna av de val som de väljer att göra. Vi ska aldrig tvinga någon, utan vad vi bör göra är att skapa förbättrade förutsättningar för att kunna göra egna välinformerade val. Vi anser därmed att regeringen i enlighet med det anförda bör göra en översyn av de jämställdhetspolitiska delmålen med fokus på förutsättningar framför utfall.

Vi vill vidare betona vikten av att samhället och politiken förändrar sin attityd gentemot familjen och erkänner värdet av den tid föräldrar tillbringar med sina barn. Att vilja tillbringa tid med sina barn ska inte stämpas som en ”kvinnofälla” eller något som utgör en risk utan snarare ses som en viktig och positiv del av familjelivet. Det är beklagligt att många politiska dokument ofta målar upp det som något negativt att vilja tillbringa mer tid med sina barn och sin familj. Vi menar att regeringen behöver se över språkbruk och ordval i politiska dokument och andra texter i syfte att neutralisera språket och få bukt med den nu rådande stigmatiseringen – detta för att säkerställa att fria val som innebär mer tid med barn och familj inte ska stigmatiseras ytterligare eller uppfattas som något negativt. Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder mot stigmatiseringen av kvinnors och mäns livsval i enlighet med det anförda.

Vidare anser vi att alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön bör avvecklas inom ramen för offentlig verksamhet. Vägen till bejakande av individuella val och bedömning av en individ efter meriter och personliga egenskaper snarare än kön kan aldrig gå genom särbehandling. Utöver det faktum att all s.k. positiv särbehandling av en grupp samtidigt är negativ särbehandling av någon annan grupp förstärker sådan behandling synen på människor som representanter för ett könskollektiv snarare än representanter för sig själva som individer. De strukturella hinder som finns i vårt samhälle åtgärdas inte genom tvingande åtgärder utan genom förbättrade förutsättningar, god utbildning och uppfostran. Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att avveckla all form av kvotering inom offentlig verksamhet i enlighet med det anförda.

Vi menar också att jämställdhetsintegrering, som ofta innebär könskvotering och styrning mot ett specifikt utfall, riskerar att leda till s.k. omvänd diskriminering och undergräva meritokratis grundvalar. I stället för att tvinga fram en viss könsfördelning genom administrativa och politiska styrmedel förespråkar vi en politik som fokuserar på att stärka individuella rättigheter och möjligheter – oavsett kön. Politiken bör ge individer och familjer större frihet och ansvar att själva forma sina liv, helt i enlighet med det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik. Hedersrelaterat våld och förtryck är ytterligare ett exempel på ett område där jämställdhetsintegrering inte klarar

av att hantera de väldigt specifika utmaningar som drabbar kvinnor, flickor, pojkar och män i hederskulturer, och vi anser i stället att riktade åtgärder måste till här. Vi anser därför att regeringen bör prioritera individens rättigheter, meritokrati och familjens frihet över centraliserade och generaliserande metoder som jämställdhetsintegrering.

För att uppnå jämställdhet krävs också förändringar i de grundläggande värderingarna. För oss är det en självklarhet att det finns både flickor och pojkar, och att vi ska sträva efter ett samhälle där kön inte är en faktor som begränsar individens möjligheter och utveckling. Varje individ bör ges möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar utan att hindras av strukturella eller socialt konstruerade barriärer. Vi anser att alla människor är värdefulla precis som de är, utan att behöva placeras i förutbestämda roller eller kategorier. Vidare bör åtgärder vidtas för att förhindra att kulturella normer och bidragssystem förstärker negativa könsroller på ett sätt som begränsar individens frihet, samtidigt som vi respekterar och värderar de positiva aspekter av traditionella könsroller som många väljer att omfamna. Vi anser därmed att regeringen bör verka mot stereotypa föreställningar och sociala normer i enlighet med det anförda.

Vi menar slutligen att det finns för lite kunskap om huruvida kvinnor och män har lika möjligheter inom jordbruket. Det finns kunskap om att jordbruket är mansdominerat, men jämställdhet handlar om samma möjligheter, inte lika utfall. Jämställdhet måste rymma både möjligheten att livsval skiljer sig åt på gruppnivå och att samma möjligheter finns på individnivå. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över om möjligheterna att bli jordbrukare skiljer sig mellan de båda könen och vad eventuella skillnader kan bero på. Utredningen ska se bortom statistik på utfall och utfallet ska inte förväxlas med möjligheter.

3. Jämlikhetsdata, punkt 2 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 30 och avslår motionerna

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 39 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi är starkt kritiska till insamling av jämlikhetsdata som verktyg eftersom vi anser att det kan bidra till att fragmentera samhället genom att betona gruppidentiteter snarare än den unika individens behov. Analysmetoden riskerar enligt vår mening att främja en offermentalitet med grupprättigheter på bekostnad av individens eget ansvar och meriter.

För att få bukt med den ojämlikhet som existerar i vårt samhälle menar vi att fokus i stället bör ligga på att skapa möjligheter för varje individ genom en god uppfostran, utbildning och förebilder.

Med det som anförts ovan anser vi att regeringen bör avstå från att samla in jämlikhetsdata baserade på gruppidentiteter och i stället prioritera åtgärder som stärker individens rättigheter och möjligheter, oavsett kön, etnicitet eller andra identitetsfaktorer.

4. Jämlikhetsdata, punkt 2 (V, MP)

av Ciczie Weidby (V) och Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkande 39 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 11 och
avslår motion

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 30.

Ställningstagande

Ett hatbrott innebär att gärningspersonen utför ett angrepp på grund av sin negativa inställning till vissa personers egenskaper. Varje hatbrott är en kränkning av en människas rättigheter och ett uttryck för synen att alla människor inte är lika mycket värda. Det behöver tas krafttag mot hatbrotten på flera plan, bl.a. genom förstärkt arbete inom polisen och på internet. Det förebyggande arbetet i skolan behöver också förbättras. Det är vidare av yttersta vikt att synliggöra den diskriminering som är grunden till hatbrotten. Det är således angeläget att förbättra statistiken och det anser vi bör ske genom att man inför jämlikhetsdata. I enlighet med det anförda anser vi att regeringen bör utreda införandet av frivilliga, aggregerade och anonymiserade jämlikhetsdata.

För att skapa ett mer jämlikt och inkluderande samhälle är det avgörande att vi tar krafttag mot rasism och diskriminering på flera fronter. Vi anser därför att regeringen även bör ta initiativ till att utreda vilka offentliga

verksamheter som bör använda jämlikhetsdata och införa systematisk uppföljning för att motverka att vissa grupper drabbas oproportionerligt av negativa myndighetsbeslut.

5. Jämställd ekonomi, punkt 3 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 1 och

avslår motionerna

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 15 och

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

En förutsättning för individuell frihet är att man kan försörja sig själv. Vårt mål är att alla ska kunna göra det. Vi socialdemokrater har en stolt tradition av att gå i bräsch för att stärka kvinnors egenmakt, och vi har inga som helst planer att slå av på takten. Kvinnor ska ha samma frihet som män att leva som de själva väljer. Ingen annan ambitionsnivå duger.

Ekonomisk jämlikhet mellan könen är i grunden en fråga om samhälls-ekonomi. När fler kvinnor deltar på arbetsmarknaden växer ekonomierna och samhällsutvecklingen stärks. Att främja kvinnors karriärmöjligheter är inte bara rättvist utan även smart affärsmässigt. Genom att skapa fler möjligheter för kvinnor att kliva fram i arbetslivet kan vi skapa mer dynamiska och lönsamma företag, samtidigt som vi bidrar till ett mer rättvist samhälle.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att främja en jämställd ekonomi i enlighet med vad vi anført ovan.

6. Jämställd ekonomi, punkt 3 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 15 och avslår motionerna

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

Principen om lika lön för lika arbete ska vara en självklarhet. Det är dock inte helt enkelt att få en tydlig bild av hur stort problemet med osakliga löneskillnader relaterat till könstillhörighet egentligen är. Att det över huvud taget förekommer att människor i landet får en lägre lön än de egentligen har rätt till endast baserat på sin könstillhörighet är fullständigt oacceptabelt. Vi anser att det är positivt att årliga lönekartläggningar har återinförts, och för att säkerställa maximal effekt bör effekterna av lönekartläggningar regelbundet utvärderas.

Det är ett faktum att kvinnor som grupp har en sämre löne- och pensionsutveckling än män. Ytterligare fokus behöver således läggas på att identifiera vad de oförklarade löneskillnaderna beror på samt på att motverka dessa. Exempel på detta kan vara granskning av statistiska metoder, lönekartläggningar, ökad insyn och personlig ansvarsskyldighet, forskning och utbildning samt stärkta rättigheter till föräldraledighet och flexibelt arbete liksom skyldigheter och eget ansvar.

Vi anser att regeringen när det gäller hur ekonomisk jämställdhet uppnås i samhället bör beakta det vi anfört ovan.

7. Jämställd ekonomi, punkt 3 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 46 och avslår motionerna

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 15 och

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Målet om lika lön för likvärdigt arbete är viktigt och vi måste fortsätta att arbeta för att nå detta mål. Likt andra nordiska länder behöver vi arbeta med att ta nya steg och utreda nya sätt att minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Att män i snitt tjänar mer över livet än kvinnor beror inte bara på löneskillnader utan även på mängden arbetad tid, vilket påverkas bl.a. av föräldraledighet, vård av barn, deltidsarbete, bransch, karriär och sjukskrivning. Tillgången till barnomsorg är vidare avgörande för jämställdheten, arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen, eftersom det möjliggör för föräldrar att arbeta när barnen är små. Skolans många och långa lov påverkar även föräldrars möjlighet att arbeta heltid. Det är också viktigt att fler barn får rätt till förskola och fritis oavsett föräldrarnas livssituation för att genom tidiga insatser utjämna livschanserna och på sikt öka den ekonomiska jämställdheten.

Jag anser med det som anförts ovan att regeringen bör vidta åtgärder och analysera hur det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män kan minskas.

8. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m., punkt 4 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amløh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 12 och avslår motionerna

2024/25:1722 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1723 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4–6 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1, 12–14, 26 och 27.

Ställningstagande

Sverige är ett mångkulturellt land där en betydande del av befolkningen har utländsk bakgrund. Inom denna mångfald finns stor potential för innovation och utveckling, men för att detta ska uppnås krävs jämlikhet och inkludering på arbetsmarknaden. Strukturell diskriminering, särskilt kopplad till etnisk bakgrund, är fortfarande ett stort hinder.

Det är viktigt att regeringen agerar för att bekämpa strukturella orättvisor. En utredning, där även de som utsatts för diskriminering får komma till tals,

bör tillsättas för att undersöka och analysera förekomsten av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden, med fokus på etnisk bakgrund. Utifrån resultaten bör konkreta åtgärdsplaner utvecklas och genomföras för att minska diskrimineringen och främja en mer inkluderande arbetsmarknad.

Genom att aktivt arbeta för en arbetsmarknad där alla, oavsett etnisk bakgrund, ges lika möjligheter kan Sverige bli ett mer rättvist och solidariskt samhälle. Här kan varje individ få möjlighet att bidra och utvecklas, vilket gynnar både individer och samhället i stort.

Vi anser med det som anförts ovan att regeringen bör göra en översyn av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på etnisk bakgrund samt en översyn av hur man kan minska diskrimineringen och främja en mer inkluderande arbetsmarknad.

9. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet m.m., punkt 4 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 4–6 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 12–14, 26 och 27 samt avslår motionerna

2024/25:1722 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1723 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 1 och

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 12.

Ställningstagande

Diskriminering kan i vissa fall bottna i okunskap. Den som anställer och den anställda måste få tillräckligt med information och kunskap om vad diskriminering är och hur den kan komma till uttryck. Personer med icke-europeisk bakgrund behöver få mer och bättre information om och stöd i sina rättigheter på arbetsplatsen. Kunskapen om diskriminering, och de bakomliggande fördomar som ofta leder till någon form av diskriminering, behöver ökas för att stärka det förebyggande arbetet. Den nya lagstiftningen om förebyggande åtgärder visar goda möjligheter att koppla förebyggande arbete mot diskriminering till det generella arbetsmiljöarbetet. Med det anförda anser jag att regeringen bör ge i uppdrag åt Diskrimineringsombudsmannen att öka samverkan med de fackliga organisationerna.

Skydd mot diskriminering ska inte vara en klassfråga. I många fall saknar den diskriminerade ekonomiska förutsättningar för att driva sitt ärende och få sin sak prövad. Det är ytterligare en orättvisa för den som utsätts för diskriminering. Därför är det viktigt att civilsamhällets organisationer som arbetar mot diskriminering får mer medel till sina verksamheter så att de kan stötta och informera i synnerhet dem som har sämre ekonomiska förutsättningar. Jag anser därför att regeringen bör förstärka det civila samhällets roll och resurser när det gäller att ge stöd och juridisk rådgivning till personer med icke-europeisk bakgrund.

Det finns betydande evidens om att diskriminering inträffar dagligen i hela samhället. En rapport som Länsstyrelsen i Stockholms län tagit fram om afrosvenskarnas situation (Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden 2018-11-16) tyder på att vi har tydliga brister i vårt arbete mot diskriminering, och i rapporten föreslås en översyn av diskrimineringslagen. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att utveckla och effektivisera arbetet mot rasism och diskriminering riktad mot personer födda utanför Europa. En sådan utredning bör även ta till vara erfarenheter från personer som själva blivit utsatta för rasism och diskriminering.

Offentliga verksamheter och företag spelar en central roll i arbetet mot diskriminering. Jag anser därför att regeringen bör ålägga offentliga verksamheter och bolag att systematiskt arbeta för att motverka rasism inom sin verksamhet, att i förekommande fall gå igenom sin koloniala och rasistiska historia för att undersöka dess påverkan på nuvarande verksamhet samt att i sitt arbete mot diskriminering involvera de grupper som riskerar att utsättas för diskriminering.

Det är vidare så att det behövs reformer på arbetsmarknaden för att säkerställa att diskriminering motverkas effektivt. Det behövs åtgärder som bidrar till en mer rättvis bedömning av kandidater och ett mer inkluderande arbetsliv. Jag anser därmed att regeringen bör införa skarpare sanktioner mot arbetsgivare som diskriminerar samt utreda möjligheten att införa anonyma jobbansökningar för att få en mer jämlik bedömning.

Avslutningsvis välkomnar jag liksom utskottet att regeringen nyligen beslutat om en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott. En uppdaterad och omfattande plan är nödvändig för att möta nya utmaningar och säkerställa att alla former av diskriminering effektivt kan bekämpas. Jag avstår därmed från att yrka bifall till förslaget om att följa upp och utveckla den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott.

10. Diskriminering på grund av ålder, punkt 5 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amløh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 81.

Ställningstagande

Trots den positiva utvecklingen med ökande medellivslängd och fler friska levnadsår finns det fortfarande många som sitter med stereotypa föreställningar om de personer som i olika sammanhang betecknas som "äldre".

Ålderism handlar om fördomar och stereotypa föreställningar om ålder och konsekvenserna av dessa. Det kan handla om bristande representation eller omotiverade åldersgränser, att äldre personer osynliggörs i mediernas rapportering eller att äldre personer stereotypt betraktas som ensamma, sjuka, asexuella, förvirrade och beroende. Ålderism kan också handla om språkliga uttryck och talesätt, som kan vara stereotypt negativa eller positiva. Problemet kan alltså existera både som stereotypa attityder och som diskriminerande bestämmelser och praktiker. Vi vill understryka det ansvar som samhället har för att motverka ålderism.

Vi anser med det som anförts ovan att regeringen bör ge en myndighet i uppdrag att utreda och analysera hur ålderism kommer till uttryck och lämna förslag på åtgärder för att motverka ålderism.

11. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 6 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkandena 4 och 5,

bifaller delvis motion

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56 och

avslår motion

2024/25:1602 av Rickard Nordin och Ulrika Heie (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Ledar- och assistanshundar är hundar som har specialtränats för att ge stöd i vardagen till personer med olika typer av funktionsnedsättning. Det är oerhört viktigt att dessa hundar får följa med i alla sammanhang där de behövs. Det handlar om att alla människor ska ha samma möjligheter att leva fungerande liv. Ledar- och assistanshundförare omfattas av diskrimineringsförbuden som har samband med funktionsnedsättning, men enligt uppgifter från Myndigheten för delaktighet upplever många ledar- och assistanshundförare ändå att det finns hinder i samhället när det gäller möjligheten att ta med sig sin hund.

Därför anser jag att regeringen bör se över lagstiftningen för att stärka möjligheterna att ta med ledar- och assistanshundar där så behövs.

Ökad tillgänglighet gör samhället bättre genom att fler människor får möjlighet att delta i samhället och leva ett självständigt liv. Jag ser därmed mycket positivt på att diskrimineringslagen omfattar skydd mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet. Intentionerna med diskrimineringslagen är goda och det är ytterst angeläget att se till att dessa intentioner också infrias i praktiken.

Som en del i att bredda diskrimineringslagstiftningen anser jag att en utvärdering bör göras av den rådande lagstiftningen i syfte att se hur den har fungerat. Jag anser därmed att regeringen bör ta initiativ till att utvärdera hur diskrimineringslagen följs med avseende på funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund.

12. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 6 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 56,
bifaller delvis motion

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motionerna

2024/25:1602 av Rickard Nordin och Ulrika Heie (båda C) yrkandena 1 och 2
samt

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V) yrkande 5.

Ställningstagande

Ledar- och assistanshundar är hjälpmedel, inte sällskapsdjur. Det innebär att de har rätt att vistas i fler miljöer än andra hundar. Ledar- och assistanshundförare omfattas av förbudet mot diskriminering som har samband med funktionsnedsättning. Dessvärre är det ändå så att många upplever utsatthet och diskriminering i sin vardag. Diskrimineringsombudsmannen vittnar om att ledar- och assistanshundförare ibland nekas att besöka offentliga platser eller inrättningar som restauranger, butiker, kollektivtrafik, vårdinrättningar och träningslokaler tillsammans med sin ledar- eller assistanshund. Hundförarna riskerar också att bli otrevligt bemötta och de behöver inte sällan själva informera personal om vad en ledar- eller assistanshund är och vad diskrimineringsförbudet innebär. Detta pekar inte minst på vikten av ett utbildnings- och kompetenslyft för såväl offentliga som privata institutioner och aktörer.

För att alla människor ska kunna delta i samhället på likvärdiga villkor anser jag att regeringen bör utreda hur rätten att ha med sig ledarhund respektive assistanshund tydligare kan regleras via föreskrifter eller författningsändringar.

13. Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, punkt 7 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 31 och 32 samt avslår motion

2024/25:176 av Anna Wallentheim (S).

Ställningstagande

Sverige har varit ett föregångsland när det gäller alla människors rätt till sexuell integritet och frihet. Vi vill bevara den progressiva synen på sexuallivet och den sekulariserade synen på privatlivet i försvar mot de reaktionära krafter som tar allt större plats i samhället. Vi vill slå vakt om de framsteg som gjorts för allas lika rättigheter. Ingen ska begränsas eller diskrimineras, i det privata eller i det offentliga, på grund av hur man lever sitt liv.

Särskilt fokus behöver läggas i utsatta områden och sammanhang där det svenska samhället är svagt för att förbättra hbtqi-personers ställning. Hbtqi-personer är en lika heterogen grupp som svenskar i allmänhet. Förväntningarna på att hbtqi-personer ska stämma in i en identitetsteoretisk diskurs gör att många inte känner igen sig. På samma sätt som samhället inte ska hindra någon från att leva som den önskar, bör inte hbtqi-personers identitet i den offentliga debatten begränsas till sexualitet.

Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att slå vakt om hbtqi-personers rättigheter och verka för att hbtqi-personers identitet i den offentliga debatten inte begränsas till sexualitet.

14. Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 28 och avslår motionerna

2024/25:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2024/25:1260 av Dzenan Cisija (S),

2024/25:1310 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1745 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:1747 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4,

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12,

2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 5,

2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 2–5.

Ställningstagande

Den svenska diskrimineringslagen har enligt vår mening en problematisk utformning eftersom den de facto begränsas till sju angivna diskrimineringsgrunder.

Många av de anmälningar som kommer in till Diskrimineringsombudsmannen avskrivs för att de inte bedöms uppfylla rekvisiten för någon av de sju diskrimineringsgrunderna. I stället för att löpande bredda och revidera lagen och införa nya diskrimineringsgrunder som kan behöva revideras över tid, eller som riskerar att exkludera någon grupp eller kategori av människor, anser vi att diskrimineringslagen bör ses över och ändras på så sätt att de sju

diskrimineringsgrunderna ersätts av ”otillbörlig särbehandling”, som därmed skulle fånga upp alla former av diskriminering.

Vi anser i enlighet med det som anförts ovan att regeringen bör vidta åtgärder för att bredda diskrimineringslagen till att omfatta otillbörlig särbehandling.

15. Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

bifaller delvis motionerna

2024/25:1745 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:1747 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2024/25:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2024/25:1260 av Dzenan Cisija (S),

2024/25:1310 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12,

2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 5 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 2, 4 och 5.

Ställningstagande

I den proposition som låg till grund för diskrimineringslagen öppnade regeringen för att antalet diskrimineringsgrunder kan komma att utökas på sikt. Det fanns inte tillräckligt underlag för att bedöma om det var lämpligt att införa fler grunder eller en öppen lista, dvs. ett generellt förbud mot all diskriminering, inte bara diskriminering på de grunder som särskilt anges. I de senaste granskningsrundorna har Europarådets expertkommitté kritiserat Sverige för att inte ha språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen. Det har bl.a. förekommit att barn förbudits att prata sitt minoritetsspråk i skolan. Även Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget rekommenderade i en rapport om minoritetspolitikens utveckling under 2023 regeringen att utreda möjligheterna att uppta språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen. Jag anser inte att skyddet mot att bli diskriminerad på grund av

sitt språk är tillräckligt starkt. Det räcker inte med att skyddet mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet kan omfatta språk.

Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om språk ska införas som en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.

16. Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1310 av Rasmus Ling m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2024/25:1745 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 10,

2024/25:1747 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 4,

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 12 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 2–4,

bifaller delvis motion

2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och

avslår motionerna

2024/25:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2024/25:1260 av Dzenan Cisija (S),

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 5 och

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Komplexiteten i diskrimineringsmålen ställer höga krav på såväl processvana som kunskap om diskrimineringslagen hos den som driver målet. Att som icke rättskunnig privatperson själv driva sitt mål i domstol är svårt och det finns exempel från underrätterna där det gjorts och lett till katastrofala följder för den enskilde i fråga om kostnader för processen och utgången i målet. Att anlita ett kunnigt ombud innebär en kostnad för den enskilde. Den nuvarande regleringen innebär att Sverige inte lever upp till kraven på tillgång till rättslig prövning när diskriminering har skett. Den reglering som finns i diskrimineringslagen och arbetstvistlagen har inte fått genomslag och uppnår inte syftet att förhindra att den som utsatts för diskriminering avstår från att driva processen på grund av den ekonomiska risken. Risken att behöva betala höga rättegångskostnader vid förlust och att inte genom rättsskydd eller rättshjälp kunna betala det egna ombudet fullt ut innebär ett väsentligt hinder för tillgången till rättslig prövning. Jag anser därför att regeringen bör vidta

åtgärder för att den som utsätts för diskriminering ska få möjlighet att få sin sak prövad i domstol utan att behöva utsättas för en orimlig ekonomisk risk.

Möjligheten att bli företräd av Diskrimineringsombudsmannen är för den enskilde så pass liten att den inte kan ses som en reell möjlighet. Fackförbunden företräder enbart sina egna medlemmar i arbetsrättsliga tvister, vilket innebär dels att arbetstagare som inte är fackligt organiserade står utan möjlighet att få sin sak prövad, dels att de områden i diskrimineringslagen som inte omfattas av arbetsrätten – t.ex. diskriminering inom utbildningsområdet, hälso- och sjukvård, tillgång till bostad och varor och tjänster – faller utanför. Jag anser därför att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att lägga fram förslag på ändringar i diskrimineringslagen, rättegångsbalken, arbetstvistlagen och rättshjälpslagen i syfte att undanröja de väsentliga hinder för rättslig prövning som finns i dag.

En grund för demokrati är, förutom majoritetsbeslut, också skydd för minoriteter. I det är diskrimineringslagen viktig. De diskrimineringsgrunder i lagen som i dag kan vara aktuella i fråga om de nationella minoriteterna är ”etnisk tillhörighet” och ”religion eller annan trosuppfattning”. Samtidigt har det visat sig att den diskriminering som de nationella minoriteterna utsätts för ofta påverkar deras rätt att använda sitt minoritetsspråk, vilket inte tillräckligt regleras genom befintliga diskrimineringsgrunder. Att känna sig fri från risken att utsättas för diskriminering och trakasserier är en förutsättning för att kunna använda sitt språk och utöva sin kultur. För att vi ska få ett samhälle fritt från diskriminering behöver lagstiftningen utvecklas där det finns brister. Jag vill se över hur diskrimineringslagen ska kunna tillämpas bättre vid diskriminering på grund av bl.a. språk. Jag anser därmed att regeringen bör utreda om diskrimineringslagen ska omfatta diskriminering på grund av språk, för att tydligare inkludera nationella minoriteter.

För att skapa ett samhälle fritt från rasism och diskriminering är det avgörande att vi förstärker och förtydligar våra rättsliga ramverk. En förtydligad tillämpning av diskrimineringslagen, som omfattar diskriminering på grund av hudfärg, språk eller religion, är också viktig för att skydda individer från alla typer av diskriminering. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att bekämpa rasism och diskriminering. Regeringen bör tillsätta en utredning med syftet att förtydliga att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet i större utsträckning ska kunna tillämpas vid diskriminering på grund av hudfärg, språk eller religion.

En nyckelaspekt i kampen mot diskriminering är vidare att säkerställa att diskrimineringslagen tar hänsyn till hur olika diskrimineringsgrunder kan samverka. Ett intersektionellt perspektiv är viktigt för att förstå och adressera komplexa former av diskriminering. För att stärka lagens effektivitet måste tillsyn och uppföljning utvecklas, särskilt när det gäller det förebyggande arbetet och aktiva åtgärder. En förbättrad tillsyn är avgörande för att säkerställa att diskrimineringslagens bestämmelser följs och att de avsedda effekterna uppnås. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att

säkerställa att diskrimineringslagen tar hänsyn till att diskrimineringsgrunder kan samspela för att möjliggöra ett intersektionellt perspektiv i tillämpningen.

17. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 11 och
avslår motionerna

2024/25:434 av Serkan Köse (S) yrkande 2,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 29,

2024/25:1650 av Lawen Redar (S),

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 7,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8–10 samt

2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Ingen människa ska behöva bli diskriminerad i Sverige. Från samhällets och politikens sida ska alla former av diskriminering motarbetas kraftfullt. När det gäller diskrimineringsfrågornas mer praktiska dimensioner ser vi positivt på att Diskrimineringsombudsmannen (DO) har en ambition att driva fler diskrimineringsärenden till Arbetsdomstolen. Att personer som har upplevt diskriminering får sin sak prövad är en förutsättning för ett effektivt och normerande antidiskrimineringsarbete.

Av DO:s årsrapport framgår det att funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund genererar störst andel anmälningar till myndigheten. Antalet har dessutom ökat kraftigt de senaste åren. Detta signalerar att politiken behöver höja ambitionerna. Vid sidan av DO gör också antidiskrimineringsbyråerna och andra civilsamhällesaktörer en viktig insats för att förebygga och motverka diskriminering på samtliga grunder i olika delar av samhället.

Vi anser med det anförda att regeringen behöver höja ambitionerna för att bekämpa alla former av diskriminering.

18. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 29 och avslår motionerna

2024/25:434 av Serkan Köse (S) yrkande 2,

2024/25:1650 av Lawen Redar (S),

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 7,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8–10,

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 11 och

2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Diskrimineringsombudsmannen (DO) spelar en central och viktig roll i arbetet med att motverka diskriminering och främja jämlikhet i det svenska samhället. Det finns dock fall där myndighetens agerande kraftigt kan ifrågasättas, särskilt när det gäller ärenden där ersättningen inte kan anses ligga i paritet med den allmänna rättsuppfattningen.

För att belysa denna problematik kan man jämföra DO:s krav med ersättningar som döms ut i brottmål. Ett exempel från Brottsoffermyndighetens referatsamling för 2023 visar att en kvinna som utsatts för grov misshandel av sin tidigare sambo tilldömdes ett skadestånd på 60 000 kronor. Samtidigt har DO i ett fall krävt Region Uppsala på 70 000 kronor för att en läkare bad en muslimsk kvinna att tillfälligt ta av sin sjal under en frivillig medicinsk undersökning.

Detta innebär en oroande utveckling där krav på ersättning från DO kan framstå som oproportionerliga i förhållande till den skada som har uppstått. Det riskerar också att skapa en anmälningskultur där vårdpersonal känner sig tvungen att agera överdrivet försiktigt, vilket kan påverka vårdkvaliteten negativt.

Vi menar att det är av yttersta vikt att vårdpersonal ska kunna utföra sitt arbete utan att ständigt oroa sig för rättsliga åtgärder vid uppenbara misstag. DO:s mandat och dess tillämpning i ärenden som rör vården behöver ses över för att säkerställa en rimlig och rättvis behandling av alla inblandade parter. Vi anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för att se till att kraven på

diskrimineringsersättning ligger i linje med den allmänna rättsuppfattningen i enlighet med vad vi anfört ovan.

19. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 2 och

avslår motionerna

2024/25:434 av Serkan Köse (S) yrkande 2,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 29,

2024/25:1650 av Lawen Redar (S),

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 7,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8–10 samt

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 11.

Ställningstagande

Jag anser att Diskrimineringsombudsmannens (DO) uppdrag behöver ändras så att myndigheten mer aktivt agerar mot diskriminering, bl.a. genom att utföra fler stickprovskontroller och driva långt fler fall, i stället för att som i dag främst etablera praxis. I betänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen finns förslag som innebär att DO ska ges rätt att ta fram föreskrifter för att konkretisera vad arbetsgivare är skyldiga att göra för att förebygga och motverka diskriminering. Jag delar den bedömningen och menar att det skulle stärka arbetet mot diskriminering. Det bör också övervägas om höjda sanktionsavgifter mot den som brister i arbetet med åtgärder för att förhindra diskriminering är en väg att gå.

Jag anser med det som anförts ovan att regeringen bör vidta åtgärder för att bredda DO:s uppdrag.

20. Diskrimineringsombudsmannen m.m., punkt 9 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och 7 samt

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6 och 8–10 samt avslår motionerna

2024/25:434 av Serkan Köse (S) yrkande 2,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 29,

2024/25:1650 av Lawen Redar (S),

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 11 och

2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Under tiden i regering genomförde Miljöpartiet flera åtgärder i rätt riktning när det gäller arbetet mot diskriminering. Bland annat har arbetet kraftigt förstärkts genom ökade ekonomiska anslag till Diskrimineringsombudsmannen (DO) och till antidiskrimineringsbyråerna. Diskrimineringslagen har också skärpts, särskilt när det gäller de förebyggande insatser som arbetsgivare och utbildningssamordnare ska göra inom ramen för arbetet med aktiva åtgärder. DO har också fått i uppdrag att utveckla och intensifiera arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans.

Problemen med diskriminering i samhället är dock fortfarande mycket omfattande och det är tydligt att arbetet mot diskriminering och rasism måste stärkas på en rad punkter. Möjligheten för personer utsatta för diskriminering att få juridiskt stöd och rådgivning är grundläggande för att uppfylla de mänskliga rättigheterna. Att kunna få upprättelse när man blivit diskriminerad stärker den enskilde, motverkar segregering och skapar inkludering och jämlikhet – uppenbara vinster för både individen och samhället i stort. Därför anser jag att regeringen bör verka för att DO ska driva samtliga ärenden som uppfyller DO:s kriterier för en rättslig prövning. Som en konsekvens av detta bör myndighetens juridiska resurser utökas. Vidare bör regeringen vidta åtgärder för att DO ska finnas representerad i alla större städer i Sverige.

Rättsväsendet har en central roll i att upprätthålla rättvisa för alla, oavsett bakgrund. Studier och rapporter visar att strukturell diskriminering är utbredd inom samhället – på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden och inom sjukvården – så varför skulle rättsväsendet vara undantaget? För att säkerställa rättssäkerhet för alla, och stärka förtroendet för rättsväsendet, anser jag att det krävs en grundlig granskning av rättsväsendet. DO med sin expertis inom diskrimineringsfrågor är bäst lämpad att utföra denna granskning. Jag anser därför att regeringen bör ge i uppdrag åt DO att göra en omfattande granskning av hela rättsväsendet, med fokus på att identifiera och motverka strukturell diskriminering.

För att stärka diskrimineringslagens effektivitet anser jag vidare att tillsyn och uppföljning behöver utvecklas, särskilt när det gäller det förebyggande

arbetet och aktiva åtgärder. En förbättrad tillsyn är avgörande för att säkerställa att diskrimineringslagens bestämmelser följs och att de avsedda effekterna uppnås. Jag anser därmed att regeringen bör vidta åtgärder för en effektivare tillsyn och uppföljning av diskrimineringslagen, särskilt när det gäller det förebyggande arbetet med aktiva åtgärder.

För att säkerställa att individer som utsätts för diskriminering får rättvisa behöver vi ge fler möjligheter att söka upprättelse genom enklare processer för att driva diskrimineringsmål och få skadestånd. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att göra det lättare att driva diskrimineringsmål och få skadestånd i domstol. Vidare bör regeringen låta utreda ett mer generöst system för rättshjälp och stärka DO för att möjliggöra fler utredningar och korta handläggningstiderna. Jag anser även att regeringen bör ge i uppdrag till DO att sammanställa en guide för hur enskilda och offentliga verksamheter kan ställa enkätfrågor om alla diskrimineringsgrunder på ett sakligt och respektfullt sätt.

Särskilt yttrande

Ändringar i diskrimineringslagen, punkt 8 (V, MP)

Ciczie Weidby (V) och Leila Ali Elmi (MP) anför:

I kommittémotionerna 2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V) yrkande 5 och 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 5 framställs krav på att diskrimineringslagen måste ändras till att fullt ut även omfatta polisens och andra rättsvårdande myndigheters verksamhet. Vi står naturligtvis bakom dessa förslag och menar att det är angeläget att snarast få en förstärkt lagstiftning på plats.

Vi noterar dock det besked som regeringen gett om att den har för avsikt att bereda vidare det utredningsförslag som finns om utökat skydd mot diskriminering när det gäller offentliga verksamheter, vilket bl.a. handlar om att stärka skyddet mot diskriminering inom polisen och andra rättsvårdande myndigheter.

Mot bakgrund av detta besked från regeringen avstår vi nu från att reservera oss till förmån för förslagen i motionerna. Vi kommer att följa regeringens beredningsarbete mycket noga och bevaka att regeringen verkligen återkommer till riksdagen med ett lagförslag på området. Vid behov kommer vi att återkomma till frågan i andra sammanhang.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:46 av Martina Johansson (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om hur lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:176 av Anna Wallentheim (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast få till en ny och uppdaterad nationell handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:204 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska lägga om arbetet med jämställdhet och till följd av detta lägga ned Jämställdhetsmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:434 av Serkan Köse (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att stärka skyddet för mänskliga rättigheter genom att stärka de institutioner som övervakar och skyddar dessa rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1260 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på etnicitet, kön och funktionsnedsättning samt en översyn av hur diskriminering ska minskas på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1310 av Rasmus Ling m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som utsätts för diskriminering ska få möjlighet att få sin sak prövad i domstol utan att behöva utsättas för en orimlig ekonomisk risk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att lägga fram förslag

på ändringar i diskrimineringslagen, rättegångsbalken, arbetstvistlagen och rättshjälpslagen i syfte att undanröja de väsentliga hinder för rättslig prövning som föreligger i dag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1395 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om kvinnor har samma möjligheter som män att bli jordbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställa definitionen av jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av de jämställdhetspolitiska delmålen med fokus på förutsättningar framför utfall och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stigmatisering av kvinnors och mäns livsval och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla all form av kvotering inom offentlig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta hur ekonomisk jämställdhet uppnås i samhället och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera individens rättigheter, meritokrati och familjens frihet över centraliserade och generaliserande metoder som jämställdhetsintegrering och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stereotypa föreställningar och sociala normer och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda diskrimineringslagen till otillbörlig särbehandling och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om diskrimineringsersättning i linje med den allmänna rättsuppfattningen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avstå från insamlandet av jämlikhetsdata baserade på gruppidentiteter och i stället prioritera åtgärder som stärker individens rättigheter och möjligheter, oavsett kön, etnicitet eller andra identitetsfaktorer och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå vakt om hbt-personers rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hbt-personers identitet i den offentliga debatten inte ska begränsas till sexualitet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1602 av Rickard Nordin och Ulrika Heie (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra för personer med ledar- eller assistanshund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidga Diskrimineringsombudsmannens informationsuppdrag kring personer med ledar- och assistanshund och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1650 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka diskriminering i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1722 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stå emot varje försök att kidnappa frågan om antisemitism för politiska syften och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka medvetenheten om islamofobi och antisemitism genom utbildningsprogram i skolor och på arbetsplatser och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1723 av Jamal El-Haj (-):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en grundlig utredning som kan undersöka den ökande rasismen och extremismen i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1745 av Jan Riise m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om språk ska införas som diskrimineringsgrund och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1747 av Jan Riise m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utreda möjligheterna att inkludera språk som diskrimineringsgrund i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa rasism och diskriminering och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1775 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga ärenden som uppfyller DO:s kriterier för en rättslig prövning ska drivas av DO och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka de juridiska resurserna hos Diskrimineringsombudsmannen (DO) och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att DO ska finnas representerad i alla större städer i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt DO att öka samverkan med de fackliga organisationerna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka det civila samhällets roll och resurser i att ge stöd och juridisk rådgivning till personer med icke-europeisk bakgrund och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att utveckla och effektivisera arbetet mot rasism och diskriminering riktad mot personer födda utanför Europa och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Diskrimineringsombudsmannen (DO) att genomföra en omfattande granskning av hela rättsväsendet, med fokus på att identifiera och motverka strukturell diskriminering, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1922 av Nadja Awad m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över lagstiftningen för att stärka ledar- och assistanshundars möjligheter att vara med där så behövs och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera hur diskrimineringslagen efterlevs med avseende på funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1929 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en utredning i syfte att diskrimineringslagen (2008:567) ska omfatta polisens verksamhet i sin helhet och polisiära ingripanden ska falla under Diskrimineringsombudsmannens tillsynsområde och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1935 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över om språk ska införas som en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2618 av Rasmus Ling m.fl. (MP):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av frivilliga, aggregerade och anonymiserade jämlikhetsdata och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp och utveckla den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet i större utsträckning ska kunna tillämpas vid diskriminering på grund av hudfärg, språk eller religion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om diskrimineringslagen tydligare ska omfatta diskriminering på grund av språk, för att tydligare inkludera nationella minoriteter, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att diskrimineringslagen tar hänsyn till att diskrimineringsgrunder kan samspela för att möjliggöra ett intersektionellt perspektiv i tillämpningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå vidare med förslag från SOU 2021:94 om att utöka diskrimineringslagen så att den omfattar myndigheter och personer med offentlig anställning, bl.a. polisen och andra rättsvårdande myndigheter, och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla effektivare tillsyn och uppföljning av diskrimineringslagen, särskilt det förebyggande arbetet med aktiva åtgärder, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler möjligheter att söka upprättelse när man har utsatts för diskriminering genom att göra det lättare att driva diskrimineringsmål och få skadestånd i domstol, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett mer generöst system för rättshjälp och stärka Diskrimineringsombudsmannen för att möjliggöra fler utredningar och korta handläggningstiden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen att sammanställa en guide för hur enskilda och offentliga verksamheter kan ställa enkätfrågor om alla diskrimineringsgrunder på ett sakligt och respektfullt sätt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka offentliga verksamheter som bör använda jämlikhetsdata och införa systematisk uppföljning för att motverka att vissa grupper drabbas oproportionerligt av negativa myndighetsbeslut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ålägga offentliga verksamheter och bolag att systematiskt arbeta för att motverka rasism inom sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ålägga offentliga verksamheter och bolag att i förekommande fall gå igenom sin koloniala och rasistiska historia för att undersöka dess påverkan på nuvarande verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga verksamheter och bolag ska involvera de grupper som riskerar att utsättas för diskriminering i sitt arbete mot diskriminering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skarpare sanktioner mot arbetsgivare som diskriminerar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa anonyma jobbansökningar för att skapa mer jämlik bedömning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2951 av Martina Johansson m.fl. (C):

56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur rätten att ha med sig ledarhund respektive assistanshund tydligare kan regleras via föreskrifter eller författningsändringar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

81. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och analysera hur ålderism kommer till uttryck och lämna förslag på åtgärder för att motverka ålderism och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställd ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av gedigen jämställdhetsanalys i samband med budget- och lagstiftningsarbete och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa alla former av diskriminering och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av strukturell diskriminering på arbetsmarknaden med särskilt fokus på etnisk bakgrund, samt en översyn kring hur man ska minska diskrimineringen och främja en mer inkluderande arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera hur det oförklarade lönegapet mellan kvinnor och män kan minskas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3159 av Malin Björk m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda Diskrimineringsombudsmannens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.